

Projekt »VIS Mokronog - Trebelno«

Vizija in strategija občine Mokronog – Trebelno

Mokronog, april 2010

CILJ PROJEKTA »VIS Mokronog-Trebelno«

Osnovni cilj projekta »VIS Mokronog-Trebelno« je, da na podlagi analitičnega pristopa ob angažmaju lokalnega prebivalstva dosežemo konsenz o VIZIJI RAZVOJA lokalne skupnosti, ki temelji na vrednotah ljudi. Pri tem gre za temeljni dokument razvojnega načrtovanja v občini, katerega osnovni namen je opredelitev dolgoročnih smeri razvoja. S participacijo občanov ob njegovem nastanku, vključitvijo v izvedbene projekte in vplivno vlogo v kazalnikih se doseže širok konsenz, ki zmanjšuje možnost dnevnih političnih posegov v razvoju občine.

Projekt VIS predstavlja orodje – opomnik, s katerim se poleg opredeljene vizije zagotavlja stalno spremljanje doseganja zastavljenih ciljev (1x letno – vedno ob istem času: mesec januar!), kar predstavljajo kazalniki, ki kombinirajo doseganje absolutnih kvantificiranih ciljev, standardov kvalitete življenja in zadovoljstva prebivalcev. Implementacija projekta pomembno vpliva na enakomeren in trajnostni razvoj v občini, saj se takoj pokaže, če se neko področje razvija hitreje na račun nekoga drugega. Podkriterije, ki vplivajo na kazalnik posameznega stebra je možno dopolnjevati oz spreminjati njihovo pomembnost (ponder), kar je posebej važno v primerih, ko bo neko področje doseglo zelen standard oz. se bo pojavila potreba po drugačni obravnavi zaradi drugačnih okoliščin.

Poglavje z ključnimi cilji in zasnovo operativnih programov je »živi« del razvojnega dokumenta, ki ponuja na eni strani kvantificirane cilje kot standarde kvalitete življenja, ki jih želimo doseči, na drugi strani pa nas opozarja na potrebne ali možne ukrepe, ki bi jih morali izvesti, da bi takšno stanje dosegli. Ta del bo občina v skladu z realnostjo dopolnjevala in izpopolnjevala z namenom uresničevanja vizije. Posledica razumevanja tega dela morajo biti »projekti na zalogo« s katerimi bo občina pripravljena na priložnosti državnih in EU razpisov.

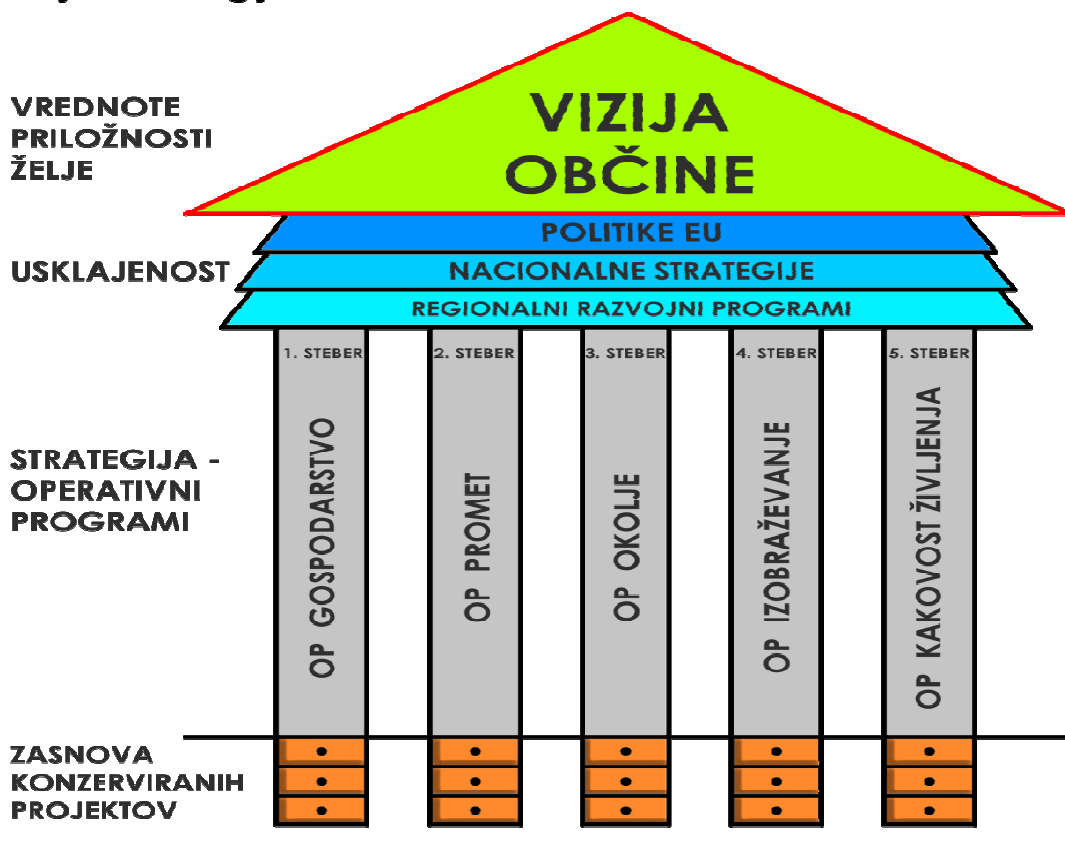
Pomembna je tudi prepletenost med posameznimi razvojnimi stebri, saj bo potrebno pri vsakem predvidenem ukrepu preveriti sinergijski učinek tudi v ostalih razvojnih stebrih, kar bo naloga projektnih vodij. V izvedbenih projektih (NRP..) se bo treba v prihodnje pri vsakem vprašati: kateri cilj se uresničuje z njegovo izvedbo in kaj se v posameznem stebri v zvezi z njim dogaja!

Za kvalitetno odločanje so seveda zelo pomembni obstoječi dokumenti, ki jih nismo omenjali (razne strategije, analize, ...itd.) in javno dostopne analize gospodarskih gibanj, demografije ipd., ki jih je smiselno upoštevati in analizirati ob ključnih odločitvah.

Po zaključenem projektu, predlagamo, da občinski svet potrdi projekt »VIS Mokronog-Trebelno« kot orodje, s katerim bo občina izvajala strategijo razvoja s ciljem uresničitve vizije, ki temelji na vrednotah prebivalcev. Ob tem je potrebno določiti organe in roke spremljanja implementacije, način komunikacije z občani in odgovorne nosilce (managerje) razvojnih stebrov.

vizija in strategija občine

PROJEKT VIS:

1. Analiza obstoječega stanja (analize, ankete...)
2. Priprava vizije občine
3. Zasnova operativnih programov
4. Usklajenost vizije in OPP s politikami EU in nacionalnimi strategijami ter programi
5. Zasnova projektov - moderacija idejnih zasnov za projekte na zalogo

MOKRONOG-TREBELNO 2025

VIZIJA PREBIVALCEV

Občino Mokronog-Trebelno bo odlikovalo razvito gospodarstvo. Ob industriji bodo delovna mesta zagotavljali podjetništvo in obrt, turizem ter dopolnilne dejavnosti na kmetijah.

Lepo bivalno okolje, prijaznost do mladih družin ter infrastrukturna urejenost bodo ustvarjale prijetno bivalno okolje.

Občina bo v okviru skupnih projektov na področju turizma, varovanja okolja, prometnih povezav in infrastrukture sodelovala predvsem s sosednjimi občinami v Mirnski dolini.

**Župan občine Mokronog-Trebelno
Gospod Anton Maver**

Dr. Ferk & Partner d.o.o.
Management consultants
München · Maribor · Ljubljana

KAZALO VSEBINE

Uvod.....	6
1 Analiza stanja	8
1.1 Nosilci in udeleženci priprave strateškega razvojnega dokumenta ter metodologija ...	8
1.2.1 Gospodarstvo.....	11
1.2.2 Promet in komunikacije.....	13
1.2.3 Okolje	15
1.2.4 Izobraževanje in otroško varstvo	16
1.2.5 Kakovost življenja.....	17
1.3 Proračunska analiza občine Mokronog-Trebelno	19
1.3.1 Analiza prihodkov občine Mokronog-Trebelno v primerjavi z nekaterimi podobno velikimi občinami v RS v zadnjih letih	19
1.3.2 Analiza odhodkov občine Mokronog-Trebelno in primerjava z nekaterimi občinami v RS	23
2 Ocenitev konkurenčnosti	27
2.1 Uvod	27
2.2 Občina Mokronog-Trebelno v razvojni regiji Jugovzhodna Slovenija.....	27
2.3 Dojemanje prebivalcev občine Mokronog-Trebelno o komplementarnosti oz. konkurenčnosti s sosednjimi občinami	31
2.4 SWOT analiza na temelju mnenj prebivalcev o razvojnih prednosti, slabostih, priložnostih in nevarnostih občine Mokronog-Trebelno	32
3 Vizija nadaljnjega razvoja občine	33
3.1 Vrednote prebivalcev občine	33
3.2 Vizija prebivalcev občine.....	35
3.3 Blagovna znamka občine	37
4 Ključni cilji občine Mokronog-Trebelno z zasnovo operativnih programov	39
4.1 Cilji in zasnova OP I. steber: gospodarstvo	39
4.2 Cilji in zasnova OP II. steber: promet.....	42
4.3 Cilji in zasnova OP III. steber: okolje.....	45
4.4 Cilji in zasnova OP IV. steber: izobraževanje.....	48
4.5 Cilji in zasnova OP V. steber: kvaliteta življenja	50
5 Usklajenost vizije s politikami EU in nacionalnimi strategijami ter programi	53
5.1 Vpliv obstoječih razvojnih dokumentov	53
5.1.1 Na ravni države	53
5.1.2 Na ravni regije (Regionalni razvojni program razvojne regije Jugovzhodna Slovenija 2007 – 2013)	58
5.1.3 Na ravni občine	61
6 Vpeljava kazalnikov za spremljanje izvajanja strateškega razvojnega dokumenta..	63
6.1 Nabor kazalnikov	63
6.2 Grafični prikaz kazalnikov	66
6.2.1 Grafični prikaz posameznih podkriterijev po področjih OPP v posameznih letih.....	66
6.2.2 Oblikovanje agregatnih indeksov po področjih OP za obdobje 2008 - 2025.....	66

Uvod

V zvezi z vprašanjem »Kako izboljšati upravljanje na lokalni in regionalni ravni« postavlja Svet EU v zadnjem času v ospredje 3 teme:

1. Kakovost upravljanja (pri čemer poudarja 12 načel dobrega upravljanja s ciljem povečanja učinkovitosti in zadovoljstva prebivalcev).
2. Participacija državljanov (pri čemer gre za možnost vključevanja prebivalcev v delo lokalnih oblasti ...).
3. Javna etika na lokalni ravni (tu gre za dajanje prednosti javnemu interesu pred zasebnim).

Izziv je ustvariti takšne sisteme lokalne demokracije, kjer bo možna najvišja stopnja usklajenih interesov različnih skupin v opredelitvi vizije in v vzpostavljanju partnerstev za skupne aktivnosti.

Poseben problem predstavlja participacija oz. oblike participacije, ki so prebivalcem na voljo. Teoretično naj bi bilo sodelovanje prebivalcev najuspešnejše tam, kjer imajo občani na voljo vire in znanje, kako participirati, imajo občutek navezanosti, ki jih privlači k participaciji, imajo nasploh kakršnokoli možnost participirati in posebej pomembno – so motivirani oz. povabljeni k participaciji in imajo možnost dokazati, da so bila njihova stališča upoštevana.

Zadnja 3 leta se v 23 občinah petih držav testira orodje CLEAR (C - can do, L - like to, E - enabled to, A - answered to, R - responded to), ki naj bi dalo odgovore na to, katere oblike participacije državljani najraje uporabljajo (so to peticije, protesti, medijski pritiski in kampanje, razne civilne iniciative itd.), kako se povezujejo, kakšna je stopnja zaupanja in komunikacije, kateri postopki najbolj zaležejo oz. vplivajo na odločanje ipd. S tem orodjem naj bi prišli do boljših in ustreznih strategij za povečanje vključenosti oz. participacije državljanov. Za sedaj še ni nekih posebno razveseljivih rezultatov, razen, da udeleženci opozarjajo na precej zakompliciran postopek.

V Sloveniji se tem prizadevanjem priključujemo z enostavnejšim projektom, ki ga imenujemo na kratko VIS – vizija in strategija občine, pri čemer gre za orodje, ki zagotavlja vključenost občanov:

- tako pri kreiranju oz. nastanku vizije,
- kot pri določanju pričakovanih standardov kvalitete življenja,
- in navsezadnje pri spremljanju uresničevanja vizije, kar dosežemo z nastavitvijo ustreznih kazalnikov, ki predstavljajo kombinacijo uresničevanja kvantificiranih ciljev z zadovoljstvom prebivalcev.

Eden od zasledovanih ciljev tega projekta je tudi zmanjševanje vpliva dnevne politike, ki nas večkrat spravlja v slabo voljo.

Za uspešnejši razvoj občine je potrebno izvesti pet korakov in sicer:

- oblikovanje vizije in strategije razvoja občine,
- izgrajevanje zaupanja v občino,
- vzpostavitev partnerstev v različnih smereh in ravneh,
- pritegovanje ključnih dejavnikov, pomembnih za razvoj ter
- izvedba projektov, ki podpirajo razvojne cilje občine.

Pri tem mora biti na prvem mestu vizija in strategija, saj je le-ta ključnega pomena za nadaljnji razvoj. Strategija umešča konkretne projekte v ciljno usmerjeno povezano celoto, zato predstavlja izvedba projektov šele zadnji izvedbeni korak. V praksi se v večini primerov dogaja ravno obratno in je izvedba projektov na prvem mestu, kar zmanjšuje verjetnost uspešnosti projektov in možnosti za razvoj mesta.

S strategijo dobi občina odgovore na naslednja vprašanja:

- Kdo so pomembni subjekti za razvoj občine?
- Kakšno je stanje na različnih področjih (gospodarske dejavnosti, družbene dejavnosti, okolje in prostor, ...)?
- Katere so razvojne priložnosti in kakšni so razvojni primanjkljaji?
- Kakšni so cilji in prednostne naloge razvoja občine?
- S kakšnimi ukrepi se lahko dosežejo cilji?
- Kateri projekti vodijo do zastavljenih ciljev?

Ključnega pomena je tudi merjenje napredka, v okviru katerega z naborom indikatorjev sproti merimo uresničevanje razvojne strategije.

Ta ključni in temeljni razvojni dokument občine Mokronog-Trebelno upošteva:

- svetovne trende,
- najnovejša teoretična in empirična dognanja na področju strateškega načrtovanja mest in lokalnih skupnosti,
- izkušnje uspešnih mest in krajev v Evropi,
- državne dolgoročne razvojne programe (vladna Resolucija o državnih razvojnih projektih za obdobje 2007-2023, Strategija razvoja slovenskega podeželja, ...),
- vrednote, mnenja in potrebe lokalnih prebivalcev,
- mnenja občinske uprave,
- mnenja v razvoj kraja vpetih posameznikov,
- možne vire države in EU za financiranje razvoja občine.

1 Analiza stanja

Občina se mora najprej zavedati svoje začetne pozicije, vedeti mora torej, kje se trenutno nahaja, zato pa je potrebna analiza stanja. Odgovoriti mora na pomembna strateška vprašanja, opredeliti svoje prednosti ter si prizadevati za odpravo pomanjkljivosti. V ta namen je treba preučiti konkurenčnost in razpoložljiv kapital občine, privlačnost lokacije ter pomembnost gospodarskega in družbeno-političnega okolja. **Uspešna občina je tista, ki je učinkovita in uspešno tekmuje z drugimi za resurse privatnega in javnega sektorja, neuspešno občino pa opredeljujejo padanje populacije in zaposlenosti oz. nesposobnost odpravljanja socialnih in ekonomskih problemov.**

Cilj večje konkurenčnosti občine pa ni samo boljša mednarodna in regionalna pozicija, temveč tudi povečanje specifičnih lokalnih faktorjev, ki nadalje izboljšujejo ekonomsko konkurenčnost, omogočajo ustrezno kakovost življenja posameznikov in socialnih skupin, povečujejo ekonomsko in socialno kohezijo ter zagotavljajo integracijo občine v urbane in regionalne mreže, institucije ter združenja.

1.1 Nosilci in udeleženci priprave strateškega razvojnega dokumenta ter metodologija

Nosilci in udeleženci priprave strateškega razvojnega dokumenta

Pri izdelavi tega strateškega razvojnega dokumenta občine Mokronog-Trebelno so sodelovali:

- Prebivalci občine Mokronog-Trebelno
 - g. Anton Maver, univ. dipl. soc. ped., župan,
 - ga. Mojca Pekolj, dipl. upr. org. – direktorica občinske uprave,
 - strokovne službe občinske uprave:
 - ga. Marija Sitar, dipl. upr. org., višja svetovalka v glavni pisarni,
 - ga. Marijana Jereb, dipl. oec., višja svetovalka za finance,
 - ga. Mateja Vrabec, univ. dipl. soc. del., višja svetovalka za družbene dejavnosti,
 - g. Stanko Tomšič, dipl. san. ing., višji svetovalac za komunalno in cestno infrastrukturo,
 - g. Davorin Fink, dipl. varst., svetovalac za gospodarske dejavnosti,
 - g. Uroš Pikl, univ. dipl. iur., višji svetovalac za okolje in prostor.
- Prebivalci sosednjih občin in drugih krajev v Republiki Sloveniji

- nosilec projekta - Dr. Ferk & Partner d.o.o., Management Consultants, München – Maribor- Ljubljana :
 - mag. Bojan Mažgon – vodja projekta
 - prof. dr. Vito Bobek
 - prof. dr. Hans Ferk
 - Anita Maček , univ.dipl.oec.
 - Andreja Črnčič, univ dipl.oec.

Metodologija

Metodološko smo strateški dokument izdelali v naslednjih korakih:

1. izvedba terenske ankete o zadovoljstvu prebivalcev občine Mokronog-Trebelno na vzorcu 100 naključno izbranih udeležencev (starost: do 25 let = 29x, 25 – 60 let = 48x, nad 60 let = 23x; spol: Ž = 50x, M = 50x),
2. izvedba telefonske ankete o prepoznavnosti občine Mokronog-Trebelno v sosednjih občinah na vzorcu 91 naključno izbranih udeležencev (starost: do 25 let = 22x, 25 – 60 let = 43x, nad 60 let = 26x; spol: Ž = 42x, M = 49x),
3. izvedba telefonske ankete o prepoznavnosti občine Mokronog-Trebelno v Sloveniji na vzorcu 70 naključno izbranih udeležencev (starost: do 25 let = 18x, 25 – 60 let = 32x, nad 60 let = 20x; spol: Ž = 42x, M = 28x;),
4. izvedba strukturiranega vprašalnika (40 poglobljenih vprašanj s podvprašanji) pri 118 posameznikih, ki so vpeti v razvoj občine oz. nadpovprečno sodelujejo pri aktivnostih v občini (starost: do 25 let = 3x, 25 – 60 let = 100x, nad 60 let = 15x; spol: Ž = 22x, M = 96x;). Zastopane skupine: Občan (17,80%), Gasilci (12,71%), Društva (8,47%), Občina (7,63%), Gospodarstvo (6,78%), Kmetijstvo (6,78%), Podjetnik (5,93%), Upokojenec (5,08%), Šport (2,54%), Obrt (2,54%), Izobraževanje (1,69%), Kultura (1,69%), Energetika (0,85%), Gospodinja (0,85%),
5. analiza obstoječih statističnih kazalnikov in drugih podatkov za občino Mokronog-Trebelno in izbrane slovenske občine,
6. izvedba delavnic o predlagani viziji, ciljih in potrebnih ukrepih z vodstvom občine in občinsko upravo – 8 sodelujočih.

Skupaj je v projektu sodelovalo 392 udeležencev.

Izbrani kazalniki po posameznih področjih in dostopnost podatkov je prikazana v poglavju 6.

Finančna analiza prihodkov in odhodkov občine vključuje naslednje kategorije:

1. Analiza prihodkov občine od leta 2000 - 2008 z vseh vidikov.
2. Analiza odhodkov občine (2000 - 2008) z vseh vidikov.

Vsi podatki se preračunajo kot odhodki na prebivalca zaradi ustrezne primerjave z 10 podobno velikimi občinami in povprečjem v Republiki Sloveniji. Poleg tega se pri vseh odhodkih razčlenijo še odhodki, ki so imeli investicijski značaj.

1.2 Analiza elementov konkurenčnosti občine

Ključni razvojni problemi pred 15 leti in danes

Nadpovprečno angažirani prebivalci so odgovore na vprašanje, kakšni so bili po njihovem mnenju **ključni ekonomski in socialni problemi v občini Mokronog-Trebelno pred približno 15 leti in danes**, strnili v naslednje vsebinske sklope:

Tabela 1: Ključni razvojni problemi občine Mokronog-Trebelno pred 15 leti in danes

Pred 15 leti		Danes
<ul style="list-style-type: none">• Infrastruktura 56,78%• Gospodarsko stanje 38,98%• Upravna struktura 19,49%• Izobrazbena struktura 17,80%		<ul style="list-style-type: none">• Slabo gospodarstvo 18,64%• Infrastruktura 12,71%• Premalo finančnih sredstev 12,71%• Slabe telekomunikacijske povezave 10,17%

Osnovni problemi pred 15 leti so bili 4, tako kot danes. Najpomembnejša problema sta bila in ostajata gospodarsko stanje ter infrastruktura, vendar se je vrstni red zamenjal. Na seznam se je uvrstila problematika pomanjkanja finančnih sredstev ter telekomunikacijskih povezav, s seznama najpomembnejših problemov pa je izginil problem izobrazbene ter upravne strukture.

Razvojne priložnosti in nevarnosti

Nadpovprečno angažirani prebivalci so odgovore na vprašanje, katere so **razvojne priložnosti** občine Mokronog-Trebelno, strnili v naslednje vsebinske sklope:

- turizem 60,17%,
- obrt 35,59%,
- podjetništvo 24,58%,
- dopolnilne dejavnosti na kmetijah 24,58%,
- industrija 23,73%,
- šport 12,71%,
- prostorski razvoj 12,71%.

Razvojne priložnosti smo preverili tudi na vzorcu naključno izbranih anketirancev v občini Mokronog-Trebelno, ki zaznavajo razvojne priložnosti v organizaciji sejmov in ponudbi lepe pokrajine.

Razvojne priložnosti občine Mokronog-Trebelno smo preverili tudi z anketo prebivalcev v sosednjih občinah. Na vprašanje, kje vidijo priložnosti v prihodnjih letih za Mokronog-Trebelno, so odgovorili:

- turizem (22,95%),
- obrt in podjetništvo (9,84%).

Nadpovprečno angažirani prebivalci so odgovore na vprašanje, katere so skrite **nevarnosti** glede prihodnjega razvoja občine Mokronog-Trebelno, odgovorili:

- gospodarski problemi (42,37%),
- prometne povezave (33,05%),
- negativni vpliv na okolje (19,49%),
- infrastruktura (17,80%),
- demografija (15,25 %),
- upravni problemi (10,17%).

1.2.1 Gospodarstvo

Agregatna ocena za gospodarski steber znaša 2,31

Elementi s stališča zaznavanja prebivalstva

Razvojne priložnosti občine Mokronog-Trebelno, prebivalci v veliki večini vidijo v pospešenem razvoju turizma. Potenciali so tudi v obrti, podjetništvu in industriji – predvsem v inovativnih tehnologijah.

Prebivalci izpostavljajo naslednje **konkurenčne prednosti občine Mokronog-Trebelno** v primerjavi s sosednjimi občinami v regiji: domačini izpostavljajo naravne danosti, sposobne in angažirane ljudi, tradicijo in možnosti v turizmu. V sosednjih občinah pa menijo, da je konkurenčna prednost sejemska dejavnost, karneval in prijaznost ljudi, ...

Najpomembnejša **gonila gospodarskega razvoja občine** predstavljajo po mnenju prebivalcev: gospodarska podjetja (TOM...), angažirani ljudje, kmetijstvo, obrt in podjetništvo, ...

Vključenost občine pri vzpostavljanju stikov s potencialnimi investitorji: nadpovprečno angažirani občani menijo, da bi bilo smotrno urediti obrtno industrijsko cono, ponuditi ugodna zemljišča in poskrbeti za prepoznavost občine.

Pri **ponudbi delovnih mest v občini** pogrešajo občani predvsem: več manjših podjetij, delovna mesta za visoko izobražene, investicije v kulturo in turizem, delovna mesta na kmetijah, ...

Dobrih 45 % prebivalstva ne podpira **nastanka delovnih mest za generacijo nad 65 let.** Glavni argument je, da naj mladi dobijo možnost zaposlitve. Tisti pa, ki nastanek tovrstnih delovnih mest podpirajo, izhajajo iz dejstev, da imajo starejši veliko znanja in izkušenj. Priložnosti pa vidijo v izobraževanju, svetovanju, trženju, turizmu, prostovoljnem delu ipd.

Tabela 2: Ocene v gospodarskem stebru

Ocenjevana kategorija	Ocena nadpovprečno angažiranih prebivalcev	Ocena naključno izbranih prebivalcev	Skupna ocena
Vključenost občine pri vzpostavljanju stikov s potencialnimi investitorji doma in v tujini	2,37	/	2,37
Ocena ponudbe delovnih mest v občini	2,03	1,85	1,94
Podpora nastanku delovnih mest za 3. generacijo	NE = 40,68 % DA = 56,78 %	/	NE = 40,68 % DA = 56,78 %
Zadovoljstvo s stanjem na področju ponudbe stanovanj v občini	2,16	1,98	2,07
Zadovoljnost z izkoriščenostjo potenciala kmetijske proizvodnje?	2,45	/	2,45
Ocena turistične ponudbe v občini	2,42	2,53	2,47
Ocena stanja in ponudbe malega gospodarstva v občini	2,35	2,78	2,56

Turizem

Nadpovprečno angažirani prebivalci so pri razmišljanju o razvojnih priložnostih občine Mokronog-Trebelno postavili turizem na daleč najpomembnejše mesto (60%).

Glavni problemi, ki se omenjajo v zvezi s turistično ponudbo so:

premalo gostinske ponudbe in prenočitvenih zmogljivosti (43 %), izobraževanje in vključenost občanov (40 %), trženje in promocijske aktivnosti, dogodki in prireditve, povezana ponudba Mirenske doline,...

Predlogi prebivalcev o turističnih oz. kulturnih znamenitostih, ki bi jih bilo smotrno obnoviti oz. nanje opozoriti:

grad – prireditve (30%), Žalostna gora (25%), cerkev Sv. Petra (25%), Kostnica, Streloturn, kresna noč, arheološka pot, muzej starin, Radulje z mlino, ...

Najbolj značilni ljudski običaji so (oz. bi lahko bili):

Karneval, sejem, kresna noč, bradači, ličkanje koruze, mlačva, kmečke igre, legenda o Mokronogarih, žganje oglja, martinovanje, ples mokrih nog, ...

Prebivalci so se opredelili tudi do najbolj značilne kulinarike v občini Mokronog-Trebelno, pri čemer se največkrat omenjajo:

ajdovi žganci, domače klobase z zeljem, pečenice, krvavice, orehovi štruklji z zeljem, koruzni žganci s kislom repo, žlinkrofi, potica, cviček, mokronoški kruh, vampi, močnik, matevž, pogača, mokronoški krapki, Zlajpahove kremne rezine, prosena kaša s suhimi slivami, ...

Najbolji priljubljene destinacije občanov občine Mokronog-Trebelno, kamor bi peljali svoje goste:

Destinacije: Žalostna gora, cerkev-kostnica, posestvo Pule, vinske gorice, muzej starin, dolina Radulje, gostilna Deu, Grad, kmečki turizem Lamovšek,...

Doqodki: kresna noč, karneval, sejem, bradači, ah te orglice, trgatev, turnir Podpečina, kmečke igre, martinovanje, ...

Kulinarika: gostilna Deu, suhe klobase, cviček, domače jedi, ...

Zgodbe: o Mokronožcih, o nastanku Mokronoga, o življenju prednikov, Dolenjska legenda, zgodovina Trebelnega, zgodba o škratih, ...

Kmetijstvo

Prebivalci vidijo potencial v bio pridelavi in prodaji teh izdelkov, dopolnilni dejavnosti – kmečki turizem, skupni blagovni znamki in povezanosti pridelovalcev, ...

Malo gospodarstvo

Glede stanja in ponudbe malega gospodarstva pogrešajo prebivalci oz. izvajalci več subvencioniranja, več manjših obrtnikov in širšo ponudbo storitev, več informiranja o možnih oblikah pomoči, več samoiniciative in inovativnosti, ...

Stanovanjska izgradnja

Prebivalci želijo več možnosti za individualno stanovanjsko izgradnjo (48%), več neprofitnih in manjših stanovanj(35 %), obnovo starejših stanovanj, hitrejše postopke, ...

1.2.2 Promet in komunikacije

Agregatna ocena stebra promet znaša 2,17

Tabela 3: Ocene v stebru promet

Ocenjevana kategorija	Ocena nadpovprečno angažiranih prebivalcev	Ocena naključno izbranih prebivalcev	Skupna ocena
Prometna infrastruktura v občini	2,53	2,46	2,49
Državne ceste	2,14	/	2,14
Lokalne ceste in ulice	2,66	3,32	2,99
Pločniki	2,33	2,86	2,59
Parkirišča	2,51		2,68
Kolesarske poti	1,31	/	1,31
Sprehajalne poti	2,08	/	2,08
Kažipoti	3,10	/	3,10
Javna razsvetljava	3,15	/	3,15
Zimska služba	3,47	/	3,47
Dostopnost do telefona, interneta, kableskega sistema, GSM signala	2,58	2,10	2,34

○ TV signal	1,54	/	1,54
○ Internet	2,07	/	2,07
○ GSM signal	3,17	/	3,17
○ Telefon	3,53	/	3,53
Povezanost občine z drugimi kraji (vlak, avtobus, ...)	1,76	1,63	1,69

Elementi s stališča zaznavanja prebivalstva

Prebivalci so kategorije v **stebru promet** ocenili z agregirano povprečno oceno **2,17**. Pri tem sta bili obe skupini sodelujočih prebivalcev precej enotni v ocenah.

Prometna infrastruktura - ocena 2,49

Državne ceste: slabo vzdrževane (31 %), preozke, ni urejenih bankin, ...

Lokalne ceste in ulice: neustrezno vzdrževanje (21%), premalo asfaltiranih, preozke, nevarni odseki, slabo očiščeni robovi cest, signalizacija, ...

Pločniki: premalo zgrajenih pločnikov v naseljih , ob vpadnicah v Mokronog in na Trebelnem (43 %), ...

Parkirišča: premalo urejenih parkirišč (36 %) , v centrih naselij , pri ZD, pri šolah, ...

Kolesarske poti: potreba po ureditvi kolesarskih poti (60 %) s smeri vpadnic in do atraktivnih lokacij – povezanost z sosednjimi občinami, ...

Sprehajalne poti: neurejene, slabo označene, premalo izkoriščen potencial, ...

Kažipot: premalo, neenotno oblikovani, ...

Javna razsvetljava: še ni povsod (Gubčeva cesta, Srednje Laknice, okolica šole, ...), energetska potratna, ...

Zimska služba: prepočasen odziv, sporna kvaliteta izvedbe, ...

Dostopnost do telefona, interneta, kableskega sistema, GSM signala - ocena 2,34.

TV signal (kabelska TV): potreba po kabelski napeljavi, slab signal, optični kabel.

Internet: ni dostopa, pomanjkanje konkurence ponudnikov, ...

GSM signal: slab signal v odročnih delih občine (Laknice, ...).

Telefon: predrag, dolga čakalna doba.

Povezanosti občine z drugimi kraji – ocena 1,69

Premajhna frekvenca prevozov avtobusa, vlak pa je predaleč.

1.2.3 Okolje

Stanje na področju okolja je v ocenah med nadpovprečno angažiranimi občani in naključno izbranimi občani dobro usklajeno, saj se skupna ocena le delno razlikuje. Tako eni kot drugi so na področju okolja najbolj zadovoljni z urejenostjo pokopališč, največ problemov pa zaznavajo na področju ravnanja z odpadnimi vodami.

Agregatna ocena stebra okolje znaša 3,12

Tabela 4: Ocene v stebru okolje

Ocenjevana kategorija	Ocena nadpovprečno angažiranih prebivalcev	Ocena naključno izbranih prebivalcev	Skupna ocena
Odnos do okolja v občini	3,01	3,23	3,12
Javne površine	2,79	2,97	2,88
Ravnanje z odpadki	2,83	3,08	2,95
Oskrba z vodo	3,45	3,97	3,71
Kanalizacija in čistilne naprave	1,69	2,22	1,95
Čistost potokov in jezer	3,03	3,13	3,08
Kakovost zraka	/	4,01	4,01
Stanje hrupa	3,35	3,63	3,49
Urejenost pokopališč	3,93	3,98	3,95
Vključenost občanov v urejenost okolja	2,92	2,91	2,92
Ustreznost prostorskega plana	3,30	2,39	2,85

Elementi s stališča zaznavanja prebivalstva

Javne površine – slabo vzdrževane stare stavbe, neurejene površine ob cestah, okolica pgd Štatenberk, kulturna dediščina, ...

Ravnanje z odpadki - slabo ločeno zbiranje odpadkov, premalo ozaveščanja ljudi, premalo ekoloških otokov in smetnjakov, frekvenca odvoza, kontejner za kosovne odpadke, recikliranje, več odvozov na pokopališču, ...

Oskrba z vodo - sporna kvaliteta vode, slab pritisk, preveč klora, azbestne cevi, novi priključki, ...

Kanalizacija in čistilna naprava (ČN) - ponekod je še ni, ČN ne dela, subvencije za biološke ČN, izpusti v naravo, informiranost in sodelovanje z občani, ...

Čistost potokov in jezer - kanalizacija speljana v potok, neurejena nabrežja, nadzor in represivni ukrepi, več čistilnih akcij, aktivnosti društev, regulacija potokov, ...

Kakovost zraka - občasen smrad zaradi gnojnice, ...

Stanje hrupa - občasno zaradi prometa, strelišče LD Trebelno, nočno hrup v lokalih, .

Urejenost pokopališč - odvoz odpadnih sveč, stranišče, kontejner za smeti, vrata na pokopališče na Trebelnem, več peska za poti med grobovi, parkirišča, ...

Vključenost občanov v urejevanje okolja – več akcij osveščanja in izobraževanja, več čistilnih akcij, motivacijski in vzpodbudni ukrepi, tekmovanja, ...

Občani v zvezi s **prostorskim planom** pogrešajo več zazidljivih parcel, hitrejša postopka, obrtno cono, manj vpliva individualnih interesov, športne površine, park, trajnostni pristop, ...

1.2.4 Izobraževanje in otroško varstvo

Agregatna ocena stebra izobraževanje znaša 3,26

Tabela 5: Ocene v stebru izobraževanje

Ocenjevana kategorija	Ocena nadpovprečno angažiranih občanov	Ocena naključno izbranih občanov	Skupna ocena
Ustreznost objektov vrtcev	4,14	3,79	3,96
Ustreznost šolskih objektov	3,50	3,30	3,40
Izvajanje in vsebina izobraževalnih procesov	2,94	2,77	2,85
○ Vrtci	2,91	2,86	2,88
○ Osnovne šole	2,97	2,69	2,83
Vključenost vrtcev v družbeno življenje kraja	3,04	3,08	3,06
Vključenost šol v družbeno življenje kraja	2,97		3,02

Elementi s stališča zaznavanja prebivalstva

Prebivalci občine Mokronog-Trebelno relativno različno dojemajo urejenost vrtcev in šol, vsebino dela in vključenost v življenje lokalne skupnosti.

Ustreznost šolskih objektov - potreba po telovadnici na Trebelnem, povečanje kapacitet, zunanje igrišče, potrebna obnova objekta, ...

Ustreznost objektov vrtcev - potreba po vrtcu v Trebelnem, premajhne kapacitete, premalo igral za otroke, ...

Izvajanje in vsebina izobraževalnih procesov – nezainteresiranost kadra, več poučevanja jezikov, več aktivnosti v čistilnih akcijah, glasbena vzgoja, pomoč slabšim učencem, več kulturnih aktivnost, ...

Vključenost šol in vrtcev v družbeno življenje kraja – več angažiranosti pri urejanju okolja, več vzpodbud za sodelovanje, skupni projekti z občino in občani, ...

1.2.5 Kakovost življenja

Agregatna ocena stebra kakovost življenja znaša 3,04

Tabela 6: Ocene v stebru kakovost življenja

Ocenjevana kategorija	Ocena nadpovprečno angažiranih občanov	Ocena naključno izbranih občanov	Skupna ocena
Kakovost življenja v občini	3,04	3,04	3,04
Zdravstvena oskrba	3,31	3,29	3,30
Kulturno dogajanje	3,16	3,27	3,21
Možnost športa in rekreacije	2,41	2,57	2,49
Socialne aktivnosti	2,66	2,50	2,58
Varnost bivanja	3,61	4,04	3,82
Med-sosedski odnosi	3,31	3,10	3,20
Oskrba prebivalcev	2,92	2,91	2,92
Duhovna oskrba	2,93	2,64	2,78

Elementi s stališča zaznavanja prebivalstva

Nadpovprečno angažirani prebivalci in naključno izbrani prebivalci občine Mokronog-Trebelno imajo povsem enake poglede na kvaliteto bivanja v svojem kraju, ki je v obeh primerih ocenjena s povprečno oceno 3,04.

Po posameznih področjih, ki vplivajo na kakovost življenja, so najboljše ocenjene kategorije varnost in zdravstvena oskrba, rezerve pa prebivalci zaznavajo na področju možnosti športa in rekreacije ter socialnih aktivnosti.

Pomanjkljivosti, ki jih zaznavajo občani občine Mokronog-Trebelno na področju kakovosti življenja:

Zdravstvena oskrba – neprijaznost zdravstvenega osebja, čakalne vrste, zobozdravnik, čas obratovanja ambulante in lekarne, ni laboratorija in otroškega zobozdravnika, ...

Kulturno dogajanje – število in kakovost prireditev, premalo gledaliških predstav, premala vključenost občanov, problem prostorov, prireditve za mlade, premalo dogajanja v Trebelnem, ...

Možnost športa in rekreacije – pomanjkanje športnih objektov (dvorana), organizirana rekreacija v telovadnici, športni objekt na Trebelnem, fitnes, več organiziranih tekmovanj, ...

Socialne aktivnosti – pomoč starejšim na domu, medgeneracijski projekti, dom za ostarele, ni pomoči za mlade mamice, več podpore za brezposelne, ...

Varnost bivanja – premajhna prisotnost policije, promet, osvetlitev avtobusnih postajališč, bližina zapora, ...

Medsosedski odnosi – premalo projektov druženja, nevoščljivost, nestrpnost, ...

Oskrba prebivalcev – trgovina na Trebelnem, več konkurence, kvaliteta ponudbe, oskrba na domu, ...

Duhovna oskrba – ustrežnejši župnik, nerazumljiv govor župnika na Trebelnem, ...

OCENA KAKOVOSTI ŽIVLJENJA V OBČINI MOKRONOG – TREBELNO S STRANI SOSEDNIJH OBČIN: 3,31

V **soseidnjih občinah** so ocenili kakovost življenja v Mokronog-Trebelnem še bolje kot domačini in pri tem poudarili:

Prebivalcem soseidnjih občin je v občini Mokronog-Trebelno posebej všeč:

sejem, mirno okolje, urejenost in oskrba, karneval in druge prireditve, bencinska črpalka, cerkev, mesnica, prijazni ljudje, gostilna Deu, TOM, urejeno pokopališče, ...

Prebivalci soseidnjih občin zaznavajo naslednje pomanjkljivosti oz. pogrėšajo:

slabe ceste, pomanjkanje družabnega življenja, oddaljenost, ni trgovskega centra, neobnovljene hiše, ozke ulice, pomanjkanje parkirišč, ...

V drugih Slovenskih krajih so ocenili kvaliteto bivanja v občini Mokronog-Trebelno z oceno 2,44

Prepoznavnost občine v Slovenskem prostoru je dokaj slaba saj jo dobra tretjina ne pozna. Najbolj je v slovenskem prostoru prepoznano zanimivo ime in grb ter vinska ponudba. V nekaj primerih se omenja še Žalostna gora, kostnica, sejem, romarska pot, karneval, arheološke najdbe in gostilna Deu.

1.3 Proračunska analiza občine Mokronog-Trebelno

1.3.1 Analiza prihodkov občine Mokronog-Trebelno v primerjavi z nekaterimi podobno velikimi občinami v RS v zadnjih letih

V analizi vseh prihodkov občine smo zaradi vsebinske transparentnosti opravili primerjavo vseh prihodkov izračunanih na prebivalca, kar nam daje osnovo za primerjavo med vsemi občinami.

Proračunska analiza je izdelana za primerljive občine iz vse Slovenije glede na število prebivalcev. Občina Trebnje je dodana zgolj zaradi dejstva, da je iz te občine nastala občina Mokronog-Trebelno:

Tabela 7: Prihodki ustvarjeni v obdobju 2000 – 2008 (letno v € na prebivalca)

Občina	Število prebivalcev (leta 31.12.2005)	Vsi prihodki (povprečje 2000 - 08)	Dohodnina (povprečje 2000 - 06)	Dohodnina (Povprečje 2007 - 08)	NZUSZ (povprečje 2007 - 08)	Državna Sredstva (povprečje 2007-08)
GRAD	2.433	687	65	536	34	96
MIRNA PEČ	2.807	589	174	533	30	53
PODČETRTEK	3.445	770	122	578	66	173
TREBNJE	13.734	642	191	510	66	62
VRANSKO	2.554	662	135	524	107	263
GORJE	2.963	701	-	523	39	40
KOSTANJEVICA	2.531	781	-	521	38	50
MOKRONOG-TREBELNO.	2.984	1.049	-	591	44	129
SV. TROJICA	2.250	999	-	517	27	161
ŠENTRUPERT	2.429	916	-	559	52	78
RS		672	235	452	105	69

Pri tem smo med prihodki posebej izpostavili kategorijo »dohodnina na prebivalca«, ki ponazarja premoženjsko stanje in kupno moč prebivalstva v občini, nadalje zbrane »davke na premoženje«, ki v glavnem pomenijo nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča (NZUSZ), kot enega najpomembnejših udejanjenih lastnih virov občine, prejeta sredstva za »finančno izravnavo« (FI), ki kažejo na finančno samostojnost občine, prejeta sredstva od države in »zadolženost« občine na prebivalca. Prikazani podatki v tabeli pomenijo povprečno vrednost v obdobju zadnjih 9 let.

Primerjava **vseh prihodkov** v zadnjih dveh letih v povprečju uvršča Mokronog-Trebelno na tretje mesto analiziranih občin s povprečno letno vrednostjo vseh prihodkov, ki je precej nad državnim povprečjem.

Tabela 8: Vsi prihodki občine (v € na prebivalca)

Kazalnik zajema: tekoče prihodke (davčne in nedavčne), kapitalske prihodke, prejete donacije in transferne prihodke.

Občina/Leto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Povpr. 07-08	Povprečje 00-08
GRAD	508	528	687	651	682	614	646	853	1011	932	687
MIRNA PEČ	405	461	438	469	518	511	656	765	1078	921	589
PODČETRTEK	499	504	614	565	636	835	954	993	1328	1160	770
TREBNJE	385	497	545	568	593	685	794	799	909	854	642
VRANSKO	591	458	492	479	484	596	611	983	1268	1125	662
GORJE								614	787	700	
KOSTANJEVICA								746	815	780	
MOKRONOG-TREBELNO								837	1261	1049	
SV. TROJICA								743	1255	999	
ŠENTRUPERT								789	1044	917	
RS	450	504	563	592	645	715	796	851	928	890	672

Tabela 9: Dohodnina (v € na prebivalca)

Kazalnik prikazuje sredstva od plačane dohodnine občanov, ki pripada občini (znesek predstavlja 35% od celotne dohodnine)

Občina/Leto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Povprečje 2000 - 06	Povprečje 2007 - 08
GRAD	44	49	60	62	75	79	87	526	546	65	536
MIRNA PEČ	124	134	157	177	193	200	232	522	543	174	533
PODČETRTEK	91	99	110	125	132	146	149	568	589	122	578
TREBNJE	134	152	166	197	217	225	249	498	521	191	510
VRANSKO	97	107	121	134	146	160	181	498	550	135	524
GORJE	-	-	-	-	-	-	-	512	535	-	523
KOSTANJEVICA	-	-	-	-	-	-	-	510	532	-	521
MOKRONOG-TREBELNO	-	-	-	-	-	-	-	582	601	-	591
SV. TROJICA	-	-	-	-	-	-	-	508	527	-	517
ŠENTRUPERT	-	-	-	-	-	-	-	544	574	-	559
RS	190	212	237	258	212	220	313	441	463	235	452

Analiza zbranih prihodkov iz naslova **dohodnine** nam v bistvu pokaže kupno moč nekega okolja oz. kvaliteto delovnih mest v tem okolju. Občina Mokronog - Trebelno je od leta 2007, ko je pričel veljati spremenjen zakon o financiranju občin, udeležena pri razdelitvi dohodnine z nadpovprečno vrednostjo, vendar to ne odraža realnega stanja dohodkov prebivalcev občine.

V sled temu dejstvu, se posebej zaradi pogostih sprememb sistema financiranja občin velja v prihodnosti usmeriti na vzpodbujanje nastanka zahtevnejših delovnih mest oz. takšnih z več dodane vrednosti, saj je težko verjetno, da bo sedanji sistem zbiranja dohodnine na ravni države in delitev občinam po številu prebivalcev dolgoročno vzdržal. Okolja, ki bodo pripravljena živeti z več delovnimi mesti, kot jih sama potrebujejo, bodo morala biti deležna ustreznega nadomestila, kot je to normalno in razvidno v prihodkih lokalnih skupnosti v razvitih evropskih državah.

Prihodki iz naslova »**davki na premoženje**«, ki jih v prvi tabeli označujemo z **NZUSZ** (nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča) nam poleg obremenjenosti občanov govorijo tudi o prisotnosti gospodarstva v občini. Gre za vir, ki hkrati predstavlja instrument občine za pospeševanje neke dejavnosti, saj lahko občina nekatere moteče dejavnike bolj obremeni s to dajatvijo medtem ko lahko zelene dejavnike vzpodbuja z nizko obremenitvijo.

Analiza je pokazala, da je Mokronog-Trebelno relativno dobro udejanja potencialne prihodke iz tega naslova. Posebej pomembno pa je tudi dejstvo, da gre za t.i. »lastne prihodke«, ki so čista dodana vrednost tudi v novem sistemu financiranja občin.

V koloni »**državna sredstva**« smo analizirali prejeta sredstva iz državnega proračuna (odvisnost od države). Analiza je pokazala, da je bila občina Mokronog-Trebelno v opazovanem obdobju odvisna od državnega proračuna kot vse ostale občine. Delež sredstev iz državnega proračuna prikazuje finančno povezanost občine z državo, ki hkrati sporoča finančno odvisnost od centralnih oblasti ter možnost dodatnega finančnega nadzora s strani proračunske inšpekcije ministrstva za finance. Glavno vlogo pri tem ima finančna izravnava.

Finančna izravnava se dodeljuje občinam, ki v posameznem proračunskem letu s prihodki iz glavarine oz. skupnimi prihodki, ne morejo financirati primerne porabe. Ta kazalnik naj bi govoril o sposobnosti oz. samozadostnosti lastnih virov občine za opravljanje zakonsko določenih nalog. V tem času se je v Sloveniji » samofinanciralo« le 10 do 15 % občin (v glavnem mesta), vse ostale pa so bile odvisne od državne pomoči. To je razvidno tudi iz analize opazovanih občin, ki pokaže, da le Gorje in Kostanjevica v tem času nista prejeli dodatnih sredstev finančne izravnave, medtem, ko so vse ostale še vedno odvisne od dodatnih sredstev finančne izravnave.

Tabela 10: Finančna izravnava (v € na prebivalca)

Kazalnik prikazuje transferni prihodek iz državnega proračuna, ki zagotavlja občini prihodke v višini primerne porabe – sredstva za nemoteno izvajanje tekočih nalog iz pristojnosti občine.

Občina/Leto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Povp. 07-08	Povp. 00-08
GRAD	238	241	303	318	320	365	87	32	35	34	197
MIRNA PEČ	170	190	195	198	206	235	232	35	24	30	151
PODČETRTEK	197	218	255	263	298	337	149	35	31	33	182
TREBNJE	137	162	175	171	170	200	249	6	9	8	129
VRANSKO	176	209	217	215	216	269	181	22	32	27	156
GORJE	-	-	-	-	-	-	-	0	0	0	
KOSTANJEVICA	-	-	-	-	-	-	-	0	0	0	
MOKRONOG-TREBELNO	-	-	-	-	-	-	-	38	44	41	
SV. TROJICA	-	-	-	-	-	-	-	10	7	9	
ŠENTRUPERT	-	-	-	-	-	-	-	26	32	29	
RS	59	67	73	76	151	180	93	5	5	5	72

Analiza **zadolževanja** le potrdi domneve, da je na ta način možno z večjo lastno udeležbo pričakovati tudi večji izplen iz drugih virov. V primerjavi z občinami v Evropski uniji so tukaj še neizkoriščene rezerve za večino slovenskih občin. Občina Mokronog-Trebelno se v opazovanem obdobju ni dolgoročno zadolževala. Med analiziranimi občinami v zadolževanju prednjačita Vranksko in Sveta Trojica, rekorderji na tem področju so manjše občine (Žetale, Dobrovnik, Podlehnik, Štore, ...), ki so v tem obdobju dosegale povprečno tudi do 150 € na prebivalca.

Tabela 11: Zadolževanje občin (v € na prebivalca)

Občina/Leto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Povprečje 2000-08
GRAD	0	0	58	0	216	0	0	0	0	30
MIRNA PEČ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
PODČETRTEK	21	0	0	0	0	0	0	0	0	2
TREBNJE	0	0	0	11	11	0	0	0	0	2
VRANSKO	148	37	0	106	92	213	0	0	705	144
GORJE	-	-	-	-	-	-	-	0	0	0
KOSTANJEVICA	-	-	-	-	-	-	-	0	0	0
MOKRONOG-T	-	-	-	-	-	-	-	0	0	0
SV. TROJICA	-	-	-	-	-	-	-	0	378	189
ŠENTRUPERT	-	-	-	-	-	-	-	0	0	0
RS	6	7	15	11	21	24	18	21	63	21

1.3.2 Analiza odhodkov občine Mokronog-Trebelno in primerjava z nekaterimi občinami v RS

Odhodke občine, ki izhajajo iz podatkov zaključnih računov občin v letih 2000 do 2008, smo analizirali glede na dejavnosti in glede na investicijski delež. Pri tem smo prav tako, kot v prejšnjem poglavju izračunali porabo na prebivalca, kar nam omogoča primerjavo med vsemi občinami v RS.

V spodnji tabeli primerjamo povprečne letne odhodke, preračunane na prebivalca, v zadnjih devetih letih:

Tabela 12: Vsi odhodki občine (v € na prebivalca)

Kazalnik zajema tekoče in investicijske odhodke ter transfere za vse dejavnosti iz pristojnosti občine, občinsko upravo ter funkcionarje.

Občina/Leto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Povp. 07-08	Povpr. 00 - 08
GRAD	493	519	720	657	838	638	691	943	951	947	740
MIRNA PEČ	379	426	488	446	443	484	636	648	1106	877	593
PODČETRTEK	478	470	621	528	632	746	1060	997	1294	1146	797
TREBNJE	347	489	500	595	574	625	764	775	1082	928	668
VRANSKO	680	474	497	462	480	668	741	907	1835	1371	812
GORJE	-	-	-	-	-	-	-	513	827	670	
KOSTANJEVICA	-	-	-	-	-	-	-	727	815	771	
MOKRONOG-TREBELNO	-	-	-	-	-	-	-	776	1256	1016	
SV. TROJICA	-	-	-	-	-	-	-	579	1768	1171	
ŠENTRUPERT	-	-	-	-	-	-	-	707	1075	891	
RS	449	508	581	607	643	702	822	857	1.014	935	712

Skladno s prihodki je pri odhodkih občina Mokronog-Trebelno že v letu 2008 preseгла povprečje v državi. Nadpovprečne odhodke v celotnem opazovanem času ne uspe konstantno ustvariti nobeni občini, ob večjih investicijskih posegih pa posamezne letne preboje ustvarijo vse »stare« občine, od novih pa to še ni uspelo Gorjam in Kostanjevici.

Na manjše odhodke v primeru občine Mokronog-Trebelno vpliva tudi dejstvo, da se v nasprotju z ostalimi občina Mokronog-Trebelno v tem obdobju ni dolgoročno zadolževala.

Tabela 13: Povprečna poraba občin po nekaterih dejavnostih v obdobju 2000 –2008
(letno povprečje v € na prebivalca)

Občina / dejavnost	JAVNA UPRAVA	PROMET	OKOLJE	PROSTOR	IZOBRAŽEVANJE	ŠPORT KULTURA	SOCIALA	VARNOST	TURIZEM
GRAD	173	102	26	282	65	24	30	9	26
MIRNA PEČ	108	141	46	244	72	21	25	12	1
PODČETRTEK	113	421	55	36	144	37	47	20	28
TREBNJE	90	200	39	84	92	55	64	22	3
VRANSKO	103	161	53	47	125	25	80	11	23
GORJE	104	128	32	36	84	26	24	18	25
KOSTANJEVICA	138	208	6	27	87	33	40	10	9
MOKRONOG-TREBELNO	113	256	17	109	84	65	38	38	8
SV. TROJICA	111	105	44	102	75	137	13	14	2
ŠENTRUPERT	150	228	10	85	83	17	36	12	0
RS	107	139	78	73	101	64	31	21	11

V analizi so zajeti vsi povprečni letni odhodki po nekaterih posameznih dejavnostih:

- javna uprava (kazalnik zajema tekoče odhodke občinske uprave, odhodke občine za funkcionarje ter transfere uprave),
- promet (kazalnik prikazuje tekoče in investicijske odhodke ter transfere občine za cestni promet (ceste v pristojnosti občine)),
- okolje (kazalnik prikazuje tekoče in investicijske odhodke ter transfere občine za varstvo okolja: zbiranje in ravnanje z odpadki, ravnanje z odpadno vodo, ostale dejavnosti v zvezi z varstvom okolja),
- prostor (kazalnik prikazuje tekoče in investicijske odhodke ter transfere občine za: stanovanjsko dejavnost, dejavnosti na področju prostorskega načrtovanja in razvoja, oskrbo z vodo in ostale dejavnosti prostorskega razvoja),
- izobraževanje (kazalnik prikazuje tekoče in investicijske odhodke ter transfere občine za predšolsko vzgojo, osnovnošolsko izobraževanje in ostale izobraževalne dejavnosti),
- šport in kultura (kazalnik prikazuje tekoče in investicijske odhodke ter transfere občine za dejavnosti na področju: rekreacija, kultura in dejavnosti neprofitnih organizacij, združenja, društva in druge institucije),
- sociala (kazalnik prikazuje tekoče in investicijske odhodke ter transfere občine za socialno varstvo ter prispevke za zdravstveno varstvo občanov),
- varnost (kazalnik prikazuje tekoče in investicijske odhodke ter transfere za javni red in varnost kjer nastopajo praviloma odhodki občine za gasilce).

Razlika do polnih odhodkov je še v odhodkih za obrambo in civilno zaščito, zdravstvo in gospodarske dejavnosti (kmetijstvo in drobno gospodarstvo).

Iz analize je razvidno, da je občina Mokronog-Trebelno v zadnjem obdobju največ vlagala na področju prometne infrastrukture. Nadpovprečne odhodke je občina imela tudi na področju prostora, športa, kulture, sociale, varnosti in javne uprave. Omejenost občinskih proračunov in raznolikosti potreb posameznih okolij se pokaže v tem, da občine presegajo državno povprečje na različnih področjih porabe. Odhodki v primeru občine Mokronog-Trebelno so relativno uravnoteženi po vseh področjih in odražajo stanje glede na udejanjenost prihodkov občine.

Pomemben kazalnik pri odhodkih občine je:

Tabela 14: Investicijska naravnost občinskih proračunov

(Delež investicijskih odhodkov in transferjev v proračunu občine)

Občina/Leto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
GRAD	14	17	8	45	45	28	40	50	45
MIRNA PEČ	33	23	32	23	25	27	39	39	58
PODČETRTEK	19	30	39	32	37	33	55	45	49
TREBNJE	34	43	42	48	41	39	45	43	49
VRANSKO	19	22	21	24	27	37	43	36	67
GORJE	-	-	-	-	-	-	-	25	38
KOSTANJEVICA	-	-	-	-	-	-	-	35	29
MOKRONOG-TREBELNO	-	-	-	-	-	-	-	42	54
SV. TROJICA	-	-	-	-	-	-	-	47	67
ŠENTRUPERT	-	-	-	-	-	-	-	38	40
RS	37	38	39	37	37	37	41	42	45

Delež občinskih proračunov, porabljen za investicije, se v visokih odstotkih pojavlja praviloma v manjših občinah (Hodoš, Kostel, Komenda, Dobrovnik...). Nekaterim od analiziranih občin, uspe občasno prebiti mejo 50% proračuna za investicije. Mokronog-Trebelno v tem pogledu namenja ca. 40% proračuna za investicije.

Če analiziramo še investicijske odhodke po podobnem principu, kot smo to storili s prihodki, torej preračunano na prebivalca, dobimo sledečo tabelo:

Tabela 15: Odhodki za investicije (v € na prebivalca)

Občina/Leto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Povprečje 2000 - 08
GRAD	64	89	50	242	364	179	274	465	412	238
MIRNA PEČ	116	94	139	82	65	129	249	156	547	175
PODČETRTEK	82	94	191	62	104	250	579	401	553	257
TREBNJE	62	137	147	188	133	241	343	222	329	200
VRANSKO	108	95	77	96	98	250	319	302	1170	280
GORJE	-	-	-	-	-	-	-	92	275	183
KOSTANJEVICA	-	-	-	-	-	-	-	228	189	208
MOKRONOG-T	-	-	-	-	-	-	-	305	529	417
SV. TROJICA	-	-	-	-	-	-	-	263	1170	716
ŠENTRUPERT	-	-	-	-	-	-	-	199	405	302
RS	182	201	231	238	264	295	333	284	365	266

V primerjavi z vsemi opazovanimi občinami po tem kriteriju bistveno bistveno odstopata v letu 2008 občini Vransko in Sveta Trojica. Občina Mokronog-Trebelno izkazuje v zadnjih dveh letih investicije v višini povprečno 417€/prebivalca na leto, pri čemer že v prvih dveh letih obstoja presega državno povprečje.

Od leta 2000 naprej opazimo stalno naraščanje povprečnega zneska za investicije, razen v letu 2007, pri nekaterih občinah pa zasledimo zanimiva povečanja posebej v letih lokalnih volitev (2002 in 2006).

2 Ocenitev konkurenčnosti

2.1 Uvod

Poznamo tri načine oz. metode za ocenitev konkurenčnosti in sicer regionalno ekonomijo, »benchmarking« ter SWOT analizo. Vsaka ima tako prednosti kakor tudi pomanjkljivosti, uporabljajo pa jih politični poznavalci, lokalni uslužbenci, načrtovalci in drugi. Občine se nenehno spreminjajo, zato mora biti merjenje metod dinamično in strateško.

Regionalna ekonomija se osredotoča na kvantitativno analizo lokalne ekonomije. Spremenljivke se nanašajo na ekonomsko strukturo in proizvodne stroške, s poudarkom na transportu in stroških delovne sile. Prednost te metode je, da učinkovito ocenjuje tradicionalne industrije, delovno intenzivne industrije, identificira komparativne prednosti ter stroške dejavnikov, vendar pa ne daje poudarka pomembnim dejavnikom, kot je npr. politična stabilnost ter prispevkom neformalnega sektorja.

S pomočjo »benchmarkinga« občine oblikujejo cilje, vizije in smernice. Glede na primerjalno izbrano občino (mentor) opazujejo spremembe mentorja ter tako predvidijo svojo prihodnost. Pomanjkljivost te metode je, da opredeljuje odnose med politikami, obnašanjem ter rezultati z mentorjem, vendar ne opredeli postopkov, ki vodijo do ugodnih zaključkov.

Prednost SWOT analize je v tem, da ne vključuje stalnih ciljev ter uporablja številne informacije, vendar se takšna analiza spreminja glede na posameznike, ki jo izvajajo.

Zaradi enega osnovnih namenov tega strateškega dokumenta, t.j. oblikovanje vizije in cilje, smo se odločili za metodo benchmarkinga, zaradi metodologije (izdelave anket in delavnice) pa tudi za metodo SWOT analize.

2.2 Občina Mokronog-Trebelno v razvojni regiji Jugovzhodna Slovenija

Jugovzhodna Slovenija (JV Slovenija) je po površini največja med dvanajstimi razvojnimi regijami v Sloveniji na ravni NUTS-3. Obsega geografsko območje Dolenjske, Bele krajine in Kočevsko-ribniškega. Združuje naslednje lokalnih skupnosti: Občino Črnomelj, Občino Dolenjske Toplice, Občino Kostel, Občino Loški Potok, Občino Metliko, Občino Mirna Peč, MO Novo mesto, Občino Osilnica, Občino Ribnica, Občino Sodražica, Občino Semič, Občino Šentjernej, Občino Škocjan, Občino Trebnje in Občino Žužemberk. V letu 2006 sta z izločitvijo iz MO Novo mesto nastali Občina Straža in Občina Šmarješke Toplice, z izločitvijo iz Občine Trebnje pa Občina Mokronog Trebelno in Občina Šentrupert.

Pet občin na meji z Republiko Hrvaško: Loški Potok, Osilnica, Kostel, Črnomelj in Semič, ki leži v obmejnem pasu, se povezuje v Območno razvojno partnerstvo »Pokolpje«. Namen tega je zagotoviti manj razvitemu območju hitrejši gospodarski razvoj v okviru regije.

Regijsko središče je Novo mesto, ki je v Strategiji prostorskega razvoja Slovenije opredeljeno kot regijsko središče nacionalnega pomena. Novo mesto ni klasična regijska metropola. Del regije, Kočevsko-Ribniško, ki je bil prej del Osrednje Slovenije, je bolj povezan z Ljubljano kot z regijskim središčem.

Regija ima visoko **zaposlenost** in nizko brezposelnost, vendar pa je ta v različnih delih regije zelo različna. Čeprav je bilo v regiji po letu 2000 odprtih veliko novih delovnih mest, ima regija manj delovnih mest kot ima aktivnih in brezposelnih prebivalcev skupaj. Pomanjkanje delovnih mest je večje v Beli krajini in na Kočevskem. Značilna je strukturna brezposelnost, zlasti dolgotrajno brezposelnih žensk, starejših delavcev in prvih iskalcev zaposlitve. Velika večina zaposlenih, kar 80%, je zaposlenih v gospodarskih družbah, predvsem v velikih industrijskih družbah. Med razvojnimi zaostanki regije je predvsem slaba izobrazbena struktura, ki je povezana tudi s slabšimi možnostmi za šolanje v regiji, zlasti na visokih šolah. Od tod tudi razvojna potreba po krepitvi znanja, prilagojenega potrebam regije in regijskega gospodarstva.

Več kot $\frac{3}{4}$ **površine** JV Slovenije je med območji s posebnimi razvojnimi problemi. Skoraj polovico regije je v območju Natura 2000, nekatere občine v celoti. Kar 73% regije je pokrite z gozdom ali je v zaraščanju. Kmetijstvu je namenjenih 24% površin regije, pozidanih pa je 1,8% površin. Po velikosti je največja Občina Kočevje, najbolj razpršena poselitev pa je z 221 naselji v Občini Trebnje. Kljub hitremu gospodarskemu razvoju uspeva regija ohranjati okolje in naravo na celotnem območju. Prostorsko je izredno zelo raznolika. Prevladuje podeželje. Ima razpršeno poselitev. Še vedno preslabo izkorišča bogato naravno in kulturno dediščino, ki je ena izmed razvojnih možnosti. Tej možnosti in zlasti hitremu gospodarskemu razvoju ter razpršeni poselitvi pa ne sledi infrastrukturna opremljenost regije. Regija je notranje slabo povezana in slabo dostopna, zato ne izkorišča dovolj svoje prednosti – geografskega in prometnega središča oz križišča med Ljubljano, Zagrebom in Karlovcem in položaja na slovenskem avtocestnem križu ter mejne regije. Dostopnost regije se bo izboljšala z dograditvijo dolenske avtoceste, ki je del slovenskega avtocestnega križa in X. panevropskega koridorja. Za boljšo notranjo povezanost in povezanost s sosednjimi slovenskimi in čezmejnimi regijami pa bo odločilna učinkovita in čimprejšnja izvedba strukturnega razvojnega projekta tretje in tretje A razvojne osi. Boljša dostopnost in povezanost regije je predpogoj za hitrejši razvoj Bele krajine in Kočevskoribniškega, regijskega podeželja ter za razvoj turizma v povezavi z naravno in kulturno dediščino.

Razvoja podeželja, ki je ena izmed prevladujočih značilnosti regije, ne moremo več povezovati le s kmetijstvom in gozdarstvom, kot osnovnima ali pretežnima gospodarskima dejavnostima. Podeželje ima daleč širšo in kvalitetnejšo vlogo pri razvoju

regije. Možnosti za intenzivno kmetovanje so v regiji majhne in v glavnem vezane na porečje Krke. V regijskem kmetijstvu ostaja najpomembnejša živinoreja oz. prireja mleka in mesa. Glede na veliko posestno razdrobljenost so možnosti kmetijstva predvsem v ekološki pridelavi in v povezovanju z dopolnilnimi in dodatnimi dejavnostmi ter v razvoju podjetništva na podeželju. S 37 evidentiranimi različnimi dejavnostmi, ki se lahko izvajajo le na podeželju, se sedaj ukvarja le okoli 2,6% družinskih kmetij, kar je manj kot polovico slovenskega povprečja.

Gozdnatost regije je prav tako njena razvojna prednost. Ne le v gospodarskem pomenu, temveč tudi kot »zelene« regije, možnosti izkoriščanja lesne biomase, lova, gojenja divjadi in turizma, saj domujejo v regiji tudi nekatere redke velike zveri. Razvoj podeželja pa je pomemben tudi za ohranjanje kulture in prepoznavnosti krajine in kvalitete življenja v regiji.

Zaradi visoke stopnje ohranjenosti okolja in narave, kulturne krajine, geografske lege, bogate naravne in kulturne dediščine in podjetniških iniciativ je **turizem** realna razvojna možnost regije. Zdraviliški turizem je v regiji že uveljavljen. Uveljavlja pa se obrečni turizem, saj je Krka ena najlepših slovenskih rek, Kolpa pa najčistejša. Na Rogu se razvija zimski in celoletni rekreativni turizem. V realizaciji je že več projektov za razvoj kongresnega in poslovnega turizma. V regiji že deseto leto poteka z evropskim logotipom projekt Po poteh dediščine. Turizem ni le možnost za Dolenjsko, temveč razvojna možnost za Belo krajino in Kočevsko-ribniško. Uresničitev te možnosti pa je povezana z razvojem prometne in turistične infrastrukture na podeželju in učinkovitejšo organiziranostjo javno zasebnega sektorja. V regiji je prepoznanih 911 naravnih vrednot, veliko jih ima spomeniško, rezervatno in znanstveno pomembnost, v Beli krajini sta zavarovana dva krajinska parka, Krajinski park Kolpa in Krajinski park Lahinja, predvideno je zavarovanje parka Kočevsko-Kolpa, 38 območij je vključenih v Naturo 2000, regija ima izredno bogato in ohranjeno naravno in ustvarjeno dediščino, kar je velik razvojni in premalo izkoriščen kapital.

Razvojne priložnosti regije so torej:

- razvoj majhnih in srednjih podjetij (MSP), razvoj tehnoloških centrov, inkubatorjev in izobraževalnih središč, ki bodo podpirali preboj MSP,
- povezovanje velikih podjetij s centri odličnosti in logističnimi ter izobraževalnimi programi, opremljanje poslovnih, gospodarskih in obrtnih con, zagotavljanje površin za razvoj, ustanavljanje spin off podjetij, vlaganja v razvoj znanja, prenos znanja iz velikih podjetij, odprtost za investitorje in nove visoko tehnološke programe
- razvoj turizma, nemasovni doživljajski, rekreativni, sprostitveni, kulturni in tematski turizem, turistični management, razvoj termalnega in poslovnega turizma, naravna in kulturna dediščina,
- spodbujanje javno zasebnega partnerstva pri pripravi in izvajanju razvojnih in drugih projektov,
- gozd in predelava lesa,
- razvoj storitev za vse generacije in družbene skupine,

- tretja in tretja A razvojna os,
- upravljanje okolja po načelu trajnostnega razvoja,
- obmejnost,
- razvoj dopolnilnih in novih programov za podeželje, tradicionalna in ekološka pridelava hrane,
- kvaliteta življenja v regiji.

Ob tem so bile prepoznane tudi slabosti in nevarnosti, ki jih mora regija zmanjšati oz. pred katerimi se mora zavarovati z razvojnimi programi in obvladovanjem sprememb, tako na področju gospodarskega kot družbenega razvoja. Ali bo regija izkoristila svoje razvojne možnosti pa je v veliki meri odvisno od izvajanja razvojnih programov države na območju regije, zato se začne programski del RRP z nacionalnimi projekti, ki so izrednega pomena za hitrejši in skladnejši regionalni razvoj.

Največje **nevarnosti** pretijo regiji v preveliki odvisnosti od majhnega števila velikih podjetij, od ogroženih delovnih mest v podjetjih, ki se še vedno prilagajajo razmeram na globalnih trgih (tekstilna in lesna industrija), »bega možganov«, od nasprotovanja (oviranja) decentralizaciji institucij nacionalne razvojne mreže, slabih notranjih povezav in dostopnosti, zlasti Bele krajine in Kočevsko-ribniškega, onesnaževanja okolja in slabšanja bivalnih razmer zaradi pomanjkljive komunalne opremljenosti, neustrezne obravnave kmetijstva in razvojnih možnosti podeželja, preobremenjenosti posameznih naravnih vrednosti oz. »divjem« turizmu na nepripravljenih turističnih območjih in od pasivnosti turističnih ponudnikov. Boljša dostopnost regije pa lahko ob neustreznem regijskem razvoju povzroči nadaljnji odliv kadrov.

Regija se zaveda tudi svojih **slabosti**: povečevanja notranjih razvojnih razlik, slabe dostopnosti in povezanosti, slabo razvitega storitvenega sektorja, pomanjkljivega znanja, premalo kvalitetnih delovnih mest, slabo razvitega podpornega okolja za razvoj podjetništva, še vedno velikega števila delovnih mest v panogah z nizko dodano vrednostjo, velike koncentracije delovnih mest v industriji, pomanjkljive infrastrukturne opremljenosti, romske problematike, pomanjkanja visokošolskih programov in institucij, šibke inovativnosti in omejenih vlaganj v R&R dejavnost, velike ranljivosti kraškega sveta, razpršene pozidave, obsežnega območja varstva narave, ki je lahko tudi razvojna ovira, razdrobljene posestne sestave in opuščanja kmetijske proizvodnje, slabe prepoznavnosti, slabo dostopne naravne in kulturne dediščine, odsotnosti regijskih institucij in slabih javnih povezav.

2.3 Dojemanje prebivalcev občine Mokronog-Trebelno o komplementarnosti oz. konkurenčnosti s sosednjimi občinami

Nadpovprečno angažirani prebivalci zaznavajo **komplementarnost** (dopolnjevanje, ki ustvarja možnosti za sodelovanje) občine Mokronog-Trebelno s sosednjimi občinami na naslednjih področjih:

- turizem 66,10%,
- skrb za okolje 61,68%,
- prometne povezave 58,47%,
- infrastruktura 53,39%,
- gospodarstvo 46,61%,
- kultura 38,98%,
- zdravstvo 32,20%,
- izobraževanje 30,51%.

Prebivalci zaznavajo naslednje **konkurenčne prednosti občine Mokronog-Trebelno** v primerjavi s sosednjimi občinami v regiji:

- naravne danosti 47,46%,
- angažiranost posameznikov 45,76%,
- tradicija 37,29%,
- turizem 33,05%,
- prometna infrastruktura 13,56%.

Tabela 16: Komplementarnost in konkurenčnost v regiji

Komplementarnost občine Mokronog-Trebelno s sosednjimi občinami	Konkurenčne prednosti občine Mokronog-Trebelno v primerjavi s sosednjimi občinami
<ul style="list-style-type: none"> • turizem 66,10% • skrb za okolje 61,68% • prometne povezave 58,47% • infrastruktura 53,39% • gospodarstvo 46,61% • kultura 38,98% • zdravstvo 32,20% ○ izobraževanje 30,51% 	<ul style="list-style-type: none"> • naravne danosti 47,46% • angažiranost posameznikov 45,76% • tradicija 37,29% • turizem 33,05% ○ prometna infrastruktura 13,56%

2.4 SWOT analiza na temelju mnenj prebivalcev o razvojnih prednosti, slabostih, priložnostih in nevarnostih občine Mokronog-Trebelno

Cilj raziskave je bil ugotoviti, kako prebivalci občine Mokronog-Trebelno dojemajo občino in svoj kraj, ali radi živijo v občini, kje vidijo prednosti in slabosti, kaj v svojem kraju pogrešajo. V ta namen smo obdelali skupino področje prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti z nadpovprečno angažiranimi občani. Področje razvojnih priložnosti pa smo dodatno preverili z anketami naključno izbranih v občini Mokronog-Trebelno ter v nekaterih drugih občinah.

Tabela 17: Shematski prikaz SWOT analize

<p style="text-align: center;">PREDNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> • naravne danosti 47,46% • angažiranost posameznikov 45,76% • tradicija 37,29% • turizem 33,05% • prometna infrastruktura 13,56% 	<p style="text-align: center;">SLABOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> • slabo gospodarstvo 18,64% • infrastruktura 12,71% • premalo finančnih sredstev 12,71% • slabe telekomunikacijske povezave 10,17%
<p style="text-align: center;">PRILOŽNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> • turizem 60,17% • obrt 35,59% • podjetništvo 24,58% • dopolnilne dejavnosti na kmetijah 24,58% • industrija 23,73% • šport 12,71% • prostorski razvoj 12,71% 	<p style="text-align: center;">NEVARNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> • gospodarski problemi 42,37% • prometne povezave 33,05% • negativni vpliv na okolje 19,49% • infrastruktura 17,80% • demografija 15,25 % • upravni problemi 10,17%

Tudi terenska anketa je v osnovi potrdila rezultate, do katerih smo prišli s poglobljenimi intervjuji z nadpovprečno angažiranimi posamezniki v občini. Prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti se ujemajo s tistimi, opisanimi v predhodni točki, vendar so odgovori manj strukturirani in natančni, kar je razumljivo zaradi metode izvedbe raziskave (manj časa za odgovore posameznika v telefonski anketi).

3 Vizija nadaljnega razvoja občine

Pred oblikovanjem vizije smo analizirali stanje, v katerem se občina nahaja. Pri tem moramo poznati prednosti ter pomanjkljivosti občine. Upoštevali smo tudi kazalnike, ki ponazarjajo uspešnost oz. prednosti občine. Glede na dobljene rezultate kazalnikov uspešnosti in glede na vrednote prebivalcev, ki jih analiziramo v tem poglavju, je tako mogoče določiti vizijo, ki bo v prihodnosti pomagala do izboljšanja položaja in prepoznavnosti občine.

3.1 Vrednote prebivalcev občine

Nadpovprečno angažirani prebivalci občine so na vprašanje, kje vidijo 3 **najpomembnejše vrednote v prihodnosti** v občini Mokronog-Trebelno odgovorili tako, da je mogoče njihove odgovore razvrstiti v naslednji dve skupini:

- Vrednote, povezane s post-modernim življenjskim slogom:
 - prilagodljivost in privlačnost za bivanje ter delovanje ljudi (54,24%),
 - pritegovanje talentiranih posameznikov v občino (39,83%),
 - okoljska osveščenost (24,58%),
 - povezanost znotraj občine (22,88%),
 - tolerantnost prebivalstva (14,41%).
- Vrednote, povezane s post-modernim razvojem gospodarstva:
 - prilagodljivost ter privlačnost za podjetja in kapital (49,15%),
 - inovativnost, podjetnost (34,75%),
 - povezanost občine navzven (15,25%).

Naključno izbrani prebivalci občine so na vprašanje, kje vidijo 3 **najpomembnejše vrednote v prihodnosti** v občini Mokronog-Trebelno odgovorili tako:

- Vrednote, povezane s post-modernim življenjskim slogom:
 - pritegovanje talentiranih posameznikov v občino (40%),
 - prilagodljivost in privlačnost za bivanje ter delovanje ljudi (39%),
 - okoljska osveščenost (27%),
 - tolerantnost prebivalstva (22%),
 - povezanost znotraj občine (socialni kapital) 16%.
- Vrednote, povezane s post-modernim razvojem gospodarstva:
 - inovativnost, podjetnost (46%),
 - prilagodljivost ter privlačnost za podjetja in kapital (43%),
 - povezanost občine navzven (s sosednjimi občinami in občinami v tujini) (24%).

Tabela 18: Primerjava tradicionalnih in post-modernih vrednot prebivalcev občine Mokronog-Trebelno

Post-moderne vrednote prebivalcev Mokronog-Trebelno	
Nadpovprečno angažirani	Naključno izbrani
<ul style="list-style-type: none"> ○ <u>Vrednote, povezane s post-modernim življenjskim slogom:</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Prilagodljivost in privlačnost za bivanje ter delovanje ljudi (54,24%) ▪ Pritegovanje talentiranih posameznikov v občino (39,83%) ▪ Okoljska osveščenost (24,58%) ▪ Povezanost znotraj občine (22,88%) ▪ Tolerantnost prebivalstva (14,41%) 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <u>Vrednote, povezane s post-modernim življenjskim slogom:</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pritegovanje talentiranih posameznikov v občino (40%) ▪ Prilagodljivost in privlačnost za bivanje ter delovanje ljudi (39%) ▪ okoljska osveščenost (27%) ▪ tolerantnost prebivalstva (22%) ▪ povezanost znotraj občine (socialni kapital) 16%
<ul style="list-style-type: none"> ○ <u>Vrednote, povezane s post-modernim razvojem gospodarstva:</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Prilagodljivost ter privlačnost za podjetja in kapital (49,15%) ▪ Inovativnost, podjetnost (34,75%) ▪ Povezanost občine navzven (15,25%) 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <u>Vrednote, povezane s post-modernim razvojem gospodarstva:</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ inovativnost, podjetnost (46%) ▪ Prilagodljivost ter privlačnost za podjetja in kapital (43%) ▪ povezanost občine navzven (24%)

Post-moderne vrednote nadpovprečno angažiranih in naključno izbranih prebivalcev so identične, le prioriteta se nekoliko spreminja, vendar ne bistveno. Najpomembnejše vrednote prebivalstva predstavljajo dobro osnovo za nadaljnji razvoj občine v skladu z Lizbonsko strategijo EU in slovenskimi državnimi razvojnimi dokumenti. Konkretni projekti, ki bodo sledili v fazi izvedbe in bodo odražali tovrstne vrednote, bodo imeli že v izhodišču velike možnosti za sofinanciranje iz virov EU, v kolikor bodo seveda v tehničnem smislu ustrezno pripravljene.

Predlagamo, da se zgoraj naštetih post-moderne vrednote kombinira s tradicionalnimi vrednotami, ki so prav tako prisotne v občini, kar je razvidno iz odgovorov na nekatera druga vprašanja. To bi ohranjalo identiteto občine na področjih in območjih, kjer je to potrebno in koristno (npr. obdelanost kulturne krajine, kmečki turizem, ohranjanje tradicionalnih jedi in običajev, folklor, ...), v centralnih delih občine pa bi bilo potrebno graditi na post-modernih vrednotah, vezanih na gospodarski razvoj: Inovativnost, podjetnost (npr. uvajanje novih oblik turizma, uporaba novih tehnologij, alternativni viri energije), povezanost in komunikacijske sposobnosti (brezžična omrežja, e-informacijska točka in e-komuniciranje, dobre prometne povezave)

Post-moderne vrednote so pomembne zlasti z vidika uspešnosti lokalne skupnosti na daljši rok. Nahajamo se na prelomnici, ko se lokalne skupnosti iz delovnih okolij, ki so bila večinoma hierarhično zasnovana, spreminjajo v učeče se organizacije, pri katerih je poudarek na učenju, nadgradnji znanja in prenosu le-tega. Evropska Unija je pritisnila na lokalne skupnosti, da morajo same poskrbeti za vse zadeve, z izjemami, ki se lahko posredujejo regiji v reševanje. Zaradi tega danes niti znanje ne zadostuje več. Inovativnost je proces, ki vedno bolj prihaja v ospredje. Inovativnost je posledica

kreativnega razmišljanja, ki postaja obvezno za vse člane lokalne skupnosti. Kritične točke, ki se v inovativnih procesih lahko pojavljajo, so ljudje (odnosi), organizacijska kultura ter vodenje. Predvsem slednje je pomembno pri upravljanju lokalne skupnosti in vzpodbujanju k iskanju inovativnih rešitev. V ospredje poleg tega prihaja moč intelektualnega kapitala, ki prekaša moč ostalih proizvodnih dejavnikov. Zaradi vsega naštetega je **nujna osredotočenost na ključne sposobnosti vsakega posameznika, podjetja in občine.**

3.2 Vizija prebivalcev občine

Nadpovprečno angažirani prebivalci občine so na vprašanje, kakšna je **njihova vizija** občine čez 15 - 20 let, odgovorili tako:

- dovolj delovnih mest 30,51%,
- bolj gospodarsko razvita 27,12%,
- ohranjena lepa pokrajina 23,73%,
- z visoko razvitim turizmom 20,34%,
- prijazna za mlade družine 16,10%,
- dokončana komunalna infrastruktura 10,17%.

Naključno izbrani prebivalci so na vprašanje, kako vidijo Mokronog-Trebelno čez 15 let, odgovorili:

- kot bolj razvito 15%,
- dovolj delovnih mest 10%,
- z razvitim turizmom 7%.

Vizijo nadpovprečno angažiranih prebivalcev bomo primerjali z razvojnimi priložnostmi ter s ključnimi strateškimi točkami (na katerih bi naj občina utemeljila svoj nadaljnji razvoj), na kar so nadpovprečno angažirani prebivalci odgovarjali na različnih mestih v anketi. Primerjavo izvajamo z namenom ugotavljanja skladnosti odgovorov, torej konsistentnosti vizij posameznikov.

Tabela 19: Primerjava ključnih elementov vizij z razvojnimi priložnostmi in ključnimi strateškimi točkami, kot so jih opredelili prebivalci

Ključni elementi vizij občanov	Vrednote občanov	Razvojne priložnosti, kot jih zaznavajo občani	Ključne strateške točke nadaljnega razvoja občine (% omemb)
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dovolj delovnih mest 30,51% ▪ Bolj gospodarsko razvita 27,12% ▪ Ohranjena lepa pokrajina 23,73% ▪ Z visoko razvitim turizmom 20,34% ▪ Prijazna za mlade družine 16,10% ▪ Dokončana komunalna infrastruktura 10,17% 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Vrednote, povezane s post-modernim življenjskim slogom: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Prilagodljivost in privlačnost za bivanje ter delovanje ljudi (54,24%) ▪ Pritegovanje talentiranih posameznikov v občino (39,83%) ▪ Okoljska osveščenost (24,58%) ▪ Povezanost znotraj občine (22,88%) ▪ Tolerantnost prebivalstva (14,41%) ○ Vrednote, povezane s post-modernim razvojem gospodarstva: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Prilagodljivost ter privlačnost za podjetja in kapital (49,15%) ▪ Inovativnost, podjetnost (34,75%) ▪ Povezanost občine navzven (15,25%) 	<ul style="list-style-type: none"> • Turizem 60,17% • Obrt 35,59% • Podjetništvo 24,58% • Dopolnilne dejavnosti na kmetijah 24,58% • Industrija 23,73% • Šport 12,71% ○ Prostorski razvoj 12,71% 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Tehnološki razvoj 35,59% ○ Sodelovanje med občino in gospodarskimi družbami 32,20% ○ Regionalne in globalne povezave 26,27% ○ Prireditve, razstave, dogodki 23,73% ○ Zgodovinski dogodki 19,49% ○ Okolje 19,49% ○ Arhitektura in zgradbe 17,80% ○ Šport 16,95% ○ Hitrost komuniciranja 15,25% ○ Običaji in kultura 13,56%

-gospodarstvo
-privlačna bivalna klima
-povezovalna infrastruktura
-turizem

Na temelju mnenj prebivalstva, SWOT in finančne analize, smo oblikovali naslednjo razvojno vizijo občine Mokronog-Trebelno:

VIZIJA PREBIVALCEV

Občino Mokronog-Trebelno bo odlikovalo razvito gospodarstvo. Ob industriji bodo delovna mesta zagotavljali podjetništvo in obrt, turizem ter dopolnilne dejavnosti na kmetijah.

Lepo bivalno okolje, prijaznost do mladih družin ter infrastrukturna urejenost bodo ustvarjale prijetno bivalno okolje.

Občina bo v okviru skupnih projektov na področju turizma, varovanja okolja, prometnih povezav in infrastrukture sodelovala predvsem s sosednjimi občinami v Mirnski dolini.

Pojasnilo vizije: Vizija odraža vrednote prebivalcev občine Mokronog-Trebelno in naravne danosti, hkrati pa vsebuje temeljne strateške usmeritve EU in Slovenije, kar je pomembno pri pridobivanju sredstev iz evropskih in nacionalnih virov (kakovost življenja, trajnostni razvoj). Odraža temeljna hotenja prebivalstva (ustvarjanje privlačne bivalne klime, dobrega bivalnega standarda ter okoljske vzdržnosti). Mokronog-Trebelno bo infrastrukturno dobro povezana občina, ki bo prijazna tako do svojih prebivalcev, kakor tudi do obiskovalcev in okolja, napredna, podjetna in prepoznavna.

3.3 Blagovna znamka občine

Za povečanje prepoznavnosti in uspešnosti občine in regije na globalni ravni, imajo pomembno vlogo »blagovne znamke« mest in regij, ki so edinstvene in vključujejo specifične znamenitosti. Pri oblikovanju blagovne znamke se morajo občine osredotočiti na tiste značilnosti, ki bodo pritegnile pozornost drugih ter jo na dolgi rok tudi ohranile. Preden bodo implementirale pobudo, morajo imeti oblikovano vizijo ter upoštevati in razviti strateške točke, ki obsegajo zgodovinske dogodke; arhitekturo in zgradbe, kulturne institucije, razne prireditve, razstave, dogodke, športne ekipe; okolje in klimo; demografsko strukturo; običaje in kulturo; globalne povezave; sodelovanje med občino in gospodarskimi družbami; hitrost komuniciranja; prilagodljivost ter privlačnost za ljudi, podjetja in kapital.

Prebivalci so odgovore na vprašanje, kaj bi po njihovem mnenju morala odražati blagovna znamka občine, pri čemer bi morala biti blagovna znamka edinstvena in bi morala vključevati specifične znamenitosti oz. tiste značilnosti, ki bodo pritegnile pozornost drugih, ter jo na dolgi rok tudi ohranile, strnili v naslednje vsebinske sklope:

Tabela 20: Primerjava med elementi, ki bi jih naj odražala blagovna znamka, ključnimi strateškimi točkami, na katerih bi morala občina utemeljiti nadaljnji razvoj ter elementi vizije

.....gospodarstvo privlačna bivalna klima povezovalna infrastruktura turizem

Elementi blagovne znamke (mnenje prebivalcev)	Ključne strateške točke nadaljnega razvoja občine (% omemb)	Elementi iz vizije prebivalcev	Predlogi občanov za slogan občine Mokronog-Trebelno
<ul style="list-style-type: none"> • Mokronog - mokre noge 7,63% • Bosa noga - podplat v grbu 7,63% • Gostoljubnost, prijaznost ljudi 6,78% • Eko in bio 4,24% • Čisto okolje 4,24% • Naravne danosti 3,39% ○ Tradicija kraja 2,54% 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Tehnološki razvoj 35,59% ○ Sodelovanje med občino in gospodarskimi družbami 32,20% ○ Regionalne in globalne povezave 26,27% ○ Prireditve, razstave, dogodki 23,73% ○ Zgodovinski dogodki 19,49% ○ Okolje 19,49% ○ Arhitektura in zgradbe 17,80% ○ Šport 16,95% ○ Hitrost komuniciranja 15,25% ○ Običaji in kultura 13,56% 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dovolj delovnih mest 30,51% ▪ Bolj gospodarsko razvita 27,12% ▪ Ohranjena lepa pokrajina 23,73% ▪ Z visoko razvitim turizmom 20,34% ▪ Prijazna za mlade družine 16,10% ▪ Dokončana komunalna infrastruktura 10,17% 	<ul style="list-style-type: none"> • Prijazna in urejena občina 12,71% • V slogi je moč 5,93% • Tu smo srečni in zadovoljni ljudje 4,24% • Čisto, zdravo okolje 4,24% • Mokrih nog naokrog 2,54%

Primerjava zgornji štirih kategorij pokaže, da bi blagovna znamka morala odražati zlasti privlačno bivalno klimo, turistično privlačnost in gospodarski razvoj.

4 Ključni cilji občine Mokronog-Trebelno z zasnovo operativnih programov

Programi, ki so jih opredelili prebivalci

V poglavju 1 – Analiza stanja, so opredeljene pomanjkljivosti, ki bi jih bilo potrebno odpraviti in potenciali, ki bi jih bilo smiselno izkoristiti po posameznih področjih oz. v vsakem razvojnem stebru. Kot taki predstavljajo zasnovo operativnih programov, ki jih v tem poglavju dopolnjujemo še z kvantificiranimi cilji in zasnovo potrebnih ukrepov, da bi se lahko sistematsko lotili realizacije zastavljenih ciljev.

Ker je zgradba celotnega dokumenta zasnovana na petih področjih (stebrih), cilje opredeljujemo ločeno po teh področjih (gospodarstvo, promet, okolje, izobraževanje, kakovost življenja). Na temelju analize stanja, opredeljene vizije, vrednot, hotenj in pričakovanj prebivalcev ter delavnice z občinsko upravo, lahko opredelimo ključne razvojne cilje občine Mokronog-Trebelno:

4.1 Cilji in zasnova OP I. steber: gospodarstvo

Ključna področja in ukrepi:

Na področju OP gospodarstvo se izvedejo ukrepi in projekti po področjih (vpliv in podlaga v RRP), ki bodo usmerjeni v uresničevanje vizije in kvantificiranih ciljev občine Mokronog-Trebelno do leta 2025. Ob upoštevanju trajnostnega in sonaravnega pristopa razvoja občine, je pričakovano število prebivalcev v ciljnem letu 3500 ob 1200 delovnih mestih in 40% zaposlenosti. Površina poslovnih, obrtnih in industrijskih con se bo povečala na vsaj 10 ha, prenočitvene zmogljivosti v občini bi morale doseči število 150 postelj, pri čemer se pričakuje 1500 nočitev turistov na letni ravni. Ključne prepoznavne turistične prireditve se bodo povečevale do števila 15 s tendenco širitve najodmevnejših prireditev na večdnevno dogajanje. Turistična ponudba na kmetijah z dopolnilnimi dejavnostmi se bo povečala s sedanjih 14 na 25. Ob povečani participaciji občanov v dejavnostih gospodarskega stebra se pričakuje tudi postopno povečanje ocene njihovega zadovoljstva na povprečno oceno 4,5, kar bo v spremljanju uresničevanja vizije v stebru gospodarstvo predstavljalo 50 % vpliv na gospodarski kazalnik.

Tabela 21: Kvantificirani cilji v I. stebru (GOSPODARSTVO) do leta 2025 s ponderji (pomembnost vpliva na skupni kazalnik »gospodarstvo«) in izbranimi podatki za opazovanje

I.	I. GOSPODARSTVO – KVANTIFICIRANI CILJI	2008	CILJI 2025		Ponder
			Realni cilji	Izzivni cilji	
1.	Število prebivalcev	2.948	3500		
2.	Število zaposlenih občanov v občini - brez kmetov (271 od 1158) v %	23,4		40	
3.	Št. delovnih mest v občini	688		1200	10
4.	% zaposlenega prebivalstva	38,8			
5.	Površina poslovnih, obrtnih in industrijskih con v občini (v ha)	3,5	10	21,4	10
6.	Investicijska naravnost občine	54,2			
7.	Delež proračuna za drobno gospodarstvo in turizem (v € /prebivalca)	19,47			
8.	Število prenočišč - postelj	34		150	10
9.	Število nočitev	887		1500	5
11.	Število ključnih tur. prireditev – več kot 300 obiskovalcev TIC	9	15		5
12.	Število kmetij z dopolnilno dejavnostjo (T= turizem + ostalo)	14	25		10
	<u>Zadovoljstvo občanov :2.31</u>				
13.	ponudba delovnih mest	1,94		4,5	15
14.	turistična ponudba	2,47		4,5	15
15.	ponudba stanovanj	2,07		4,5	10
16.	ponudba malega gospodarstva	2,56		4,5	10

UKREPI - PROJEKTI

Pred vpeljavo operativnih programov in ukrepov mora projektni vodja stebra »gospodarstvo« preučiti in uskladiti sinergijske učinke v ostalih razvojnih stebrih, kar bo omogočalo koordiniran in celovit pristop k uresničevanju vizije in kvantificiranih ciljev. Z vidika vizije usmerjenosti v obrt, podjetništvo in turizem je potrebno stalno prilagajanje pričakovanih standardov v občini!

1. Turizem in kmetijstvo

- *povezava celoletne turistične ponudbe v občini in regiji* (trženje, promocija, dogodki, blagovna znamka, infrastrukturne povezave, organiziranost, družinski povezani »paketi«, motivacijski ukrepi, ...),
- *turistične kmetije* (nabor, organiziranje strokovne pomoči »od ideje do registracije«, povezovanje ponudbe, blagovna »eko« znamka, promocija, trženje, stalni dogodki, tipična kulinarika, označevanje, izobraževanje udeležencev, urejenost, sistem nagrajevanja, ...),
- *ključne turistične prireditve s tendenco razvoja* (prepoznavnost, kompetentnost, tradicija, prednost lokalnim potencialom, ...),
- *prenočišča* (nove prenočitvene kapacitete v družinskih hotelih in na kmetijah, razširitev ponudbe v privatnem sektorju – sprememba namembnosti počitniških stanovanj in zidanic, ureditev lokacij za kampiranje, vzpodbude – pomoč, delavnice s potencialnimi ponudniki, usklajenost z razvojnim načrtom občine, Leader program, ...),
- *novi programi* (kozolci, tržnica – dogodek s promocijo domačih kmečkih obrti, eko tržnica, vzpodbujanje eko kmetijske proizvodnje, glasbene in druge prireditve povezane v festival, prireditve z zaščitnim znakom slogana občine, dogodki za družine, pohodne ture, nove kolesarske poti, »etno« prireditve, projekt »potujem in za Mokronog-Trebelno opazujem«, projekt »družini prijazna občina«, nagrajevanje – inovativni razpisi, ...).

2. Podjetništvo in obrt

- *projekti obnovljivih virov energije,*
- *nove prostorske možnosti* (nakup in ureditev zemljišč in objektov za obrt in podjetništvo, ureditev IKT infrastrukture, stimulatívni razpisi prodaje oz. najema, pogoji za delo na domu, ...),
- *finančne vzpodbude* (olajšave za deficitarne storitve, prioritete, inovativni razpisi, ...),
- *partnerstva* (povezovanje ponudbe, sistem obveščanja, primeri dobrih praks, izobraževanje, ...),
- *aktivno sodelovanje z nosilci razvoja v občini* (skupen nastop na razpisih EU, sejemska dejavnost, skupen portal ponudbe, ...),

- *vzpodbujanje endogenih potencialov* (ustvarjanje dobrega imidža in samozavesti, inovativni razpisi, ustvarjanje verig proizvodov in storitev z večjo dodano vrednostjo na lokalni in regionalni ravni, ...).

3. Stanovanjska izgradnja

- *dopolnjevanje prostorskega načrta občine* (skladno s strateško razvojnim načrtom opredeliti dolgoročne možnosti za individualno stanovanjsko in kombinirano stanovanjsko – poslovno gradnjo, izbor in promocija najatraktivnejših lokacij, prioritete in zadovoljstvo občanov, jasno opredeljena tipična arhitektura, urbanistične pogodbe za opremljanje zemljišč, ...),
- *vzpodbujanje gradnje energetske varčnih objektov* (izobraževanje, partnerstva z lokalnim gospodarstvom, primeri dobre prakse, razpisi, ...),
- *na ciljno skupino naravnana ponudba* (gradbene parcele, preureditev zastarelih objektov, neprofitna stanovanja za mlade družine, ...).

4.2 Cilji in zasnova OP II. steber: promet

Ključna področja in ukrepi:

Na področju OP Promet se izvedejo ukrepi in projekti, ki bodo usmerjeni v uresničevanje vizije in kvantificiranih ciljev občine Mokronog-Trebelno do leta 2025. Ob upoštevanju dolžine občinskih cest je pričakovana ustreznost ureditev 154 km občinskih cest. Dolžina urejenih pločnikov se bo povečala na 7 km, število javnih parkirnih mest pa na 150 . Pomembna pričakovanja so v ureditvi kolesarskih poti, ki naj bi jih do leta 2025 uredili v dolžini 50 km. Stanje na področju stebra promet bo, s stališča zadovoljstva prebivalcev, ki naj bi doseglo povprečno 90% zadovoljstvo in oceno povprečno oceno 4,5, v učinku na letni kazalnik predstavljalo 60 % vpliv!

Tabela 22: Kvantificirani cilji v II. stebru (PROMET) do leta 2025 s ponderji (pomembnost vpliva na kazalnik »promet«) in izbranimi podatki za opazovanje

II.	II. PROMET – KVANTIFICIRANI CILJI	2008	CILJI 2025		Ponder
			Realni cilji	Izzivni cilji	
1.	Dolžina urejenih državnih cest (km)	6	6		
2.	Dolžina asfaltiranih občinskih cest (km)	78		120	15
3.	Dolžina pločnikov (v km - brez con za pešce)	0,3		5	15
4.	Število javnih parkirnih mest	50		150	10
5.	Garažne hiše	0		1	
6.	Dolžina urejenih kolesarskih stez (km) brez peš cone	0		20	10
	<u>Zadovoljstvo občanov : 2,26</u>				
7.	urejenost cest in ulic	2,31		4,5	15
8.	urejenost pločnikov	1,40		4,5	10
9.	urejenost parkirišč	1,68		4,5	5
10.	dostopnost do telekomunikacij	2,80		4,5	15
11.	javnim prevozom	1,92		4,5	5
12.	Proračunski odhodki za promet/prebivalca	272			

UKREPI - PROJEKTI

Pred vpeljavo operativnih programov in ukrepov mora projektni vodja stebra »promet« preučiti in uskladiti sinergijske učinke v ostalih razvojnih stebrih, kar bo omogočalo koordiniran in celovit pristop k uresničevanju vizije in kvantificiranih ciljev. Z vidika vizije okolju prijazne gospodarske razvitosti in usmerjenosti v obrt podjetništvo, eko –kmetovanje in turizem je potrebno prilagajanje pričakovanih standardov!

1. Prometna infrastruktura

- *državne ceste* (usklajenost s strategijo razvoja, kategorizacija, signalizacija, prometna varnost, vzdrževanje, lobiranje, ...),
- *občinske ceste* (prilagoditev NRP prioriteta, zadovoljstvu občanov in viziji razvoja občine, dolgoročna strategija obnove cest, ulic in mostov, ureditev lastništva na občinskih cestah, transparentnost vzdrževanja cest, vzpostavitev partnerstev, pozornost na možnosti sofinanciranja iz državnih in EU virov, ...),
- *kolesarske steze* (dolgoročna strategija izgradnje kolesarskih stez ločeno od cest, regijske povezave in povezani projekti v Mirnski dolini, partnerstva, uskladitev NRP z vizijo razvoja, označevanje, varnost, promocija, storitve ob kolesarskih poteh, ...),
- *pločniki, bankine, sprehajalne poti* (uskladitev NRP s prioriteta in zadovoljstvom občanov, varnost, kriteriji uporabe in vzdrževanja, vzpostavitev mreže sprehajalnih poti, enotno označevanje, postavitve klopi, razsvetljave in info tabel, ...),
- *javna razsvetljava* (energetska učinkovitost, prioritete, usmeritve in zadovoljstvo občanov, projekti eko – partnerstva, ...),
- *javna parkirišča* (standardi urejenih parkirišč ob ključnih objektih, analiza mirujočega prometa, strategija partnerstev, zadovoljstvo občanov, ...),
- *kažipot in označevanje* (priprava načrta vseh lokacij, enoten pristop oblikovanja za celotno občino, prioritete ureditve, vključitev v NRP, partnerstva, merjenje zadovoljstva občanov in obiskovalcev, ...),
- *vzdrževanje* (določitev standardov vzdrževanja, transparentnost, vzpostavitev režima povratnih informacij in zadovoljstva občanov, ...).

2. Javni prevoz

- *avtobusne povezave* (spremljanje in analiziranje potreb prebivalcev, povezanost javnega prevoza in zasebnega prevoza v okviru povezane turistične ponudbe, avtobusna postajališča, javno zasebna partnerstva, ...),
- *železniški promet* (analiza priložnosti v turističnem smislu, ...),
- *zasebni prevozniki* (dopolnilna dejavnost ob vikendih in prireditvah, taxi za starejše občane in mladino, ...).

3. Telekomunikacije

- *dostopnost do interneta, TV in telefonskega signala* (optično omrežje, kabelski sistem, EU projekti, e-točke, partnerstva, informiranje, e-izobraževanje odraslih, javne e-točke, omogočanje konkurenčnosti ponudnikov, ...).

4.3 Cilji in zasnova OP III. steber: okolje

Ključna področja in ukrepi:

Na področju OP Okolje se izvedejo ukrepi in projekti po področjih, ki bodo usmerjeni v uresničevanje vizije in kvantificiranih ciljev občine Mokronog-Trebelno do leta 2025. V ospredju bo trajnostni razvoj s cilji: 100 % vključenost občanov v organiziran odvoz odpadkov z urejenim ločevanjem na izvoru, 95 % pokritost oskrbe z javnim vodovodnim sistemom, 75 % priključenost na čistilne naprave in 75 % udeležbo gospodinjstev pri uporabi obnovljivih virov energije.

Ob povečani participaciji občanov v dejavnostih okoljskega stebra se pričakuje tudi povečanje ocene njihovega zadovoljstva na povprečno oceno 4,5, kar bo imelo 55 % vpliv na gibanje okoljskega kazalnika.

Tabela 23: Kvantificirani cilji v III. stebru (OKOLJE) do leta 2025 s ponderji (pomembnost vpliva na kazalnik »okolje«) in izbranimi podatki za opazovanje

III.	III. OKOLJE - KVANTIFICIRANI CILJI	2009	CILJ 2025		Ponder
			Realni cilji	Izzivni cilji	
1.	% gospodinjstev vključenih v org. odvoz odpadkov	100	100		5
2.	% gospodinjstev priključenih na javni vodovod	62	95		15
3.	% gospodinjstev priključenih na ČN	23	75		15
4.	% vključenih gospodinjstev pri uporabi obnovljivih virov energ.	61	75		10
	<u>Zadovoljstvo občanov : 3,12</u>				
5.	javne površine	2,88		4,5	5
6.	ravnanje z odpadki	2,95		4,5	5
7.	oskrba z vodo	3,71		4,5	5
8.	kanalizacija in ČN	1,95		4,5	5
9.	čistost potokov in jezer	3,08		4,5	5
10.	kakovost zraka	4,01		4,5	5
11.	stanje hrupa	3,49		4,5	5
12.	urejenost pokopališč	3,95		4,5	5
13.	vključenost občanov v urejenost okolja	2,92		4,5	10
14.	prostorski plan občine	2,85		4,5	5
15.	Proračunski odhodki za okolje v € / prebivalca	374			

UKREPI - PROJEKTI

Pred vpeljavo operativnih programov in ukrepov mora projektni vodja stebra »okolje« preučiti in uskladiti sinergijske učinke v ostalih razvojnih stebrih, kar bo omogočalo koordiniran in celovit pristop k uresničevanju vizije in kvantificiranih ciljev. Z vidika vizije in usklajenosti z EU politikami, je odnos do okolja ena od prioritetenih nalog tako gospodarstva kot prebivalcev!

1. Področje varstva okolja (sledenje politikam EU)

- *vzdrževanje javnih površin* (projekt ureditve in vzdrževanja javnih površin, projekt pomoči revitalizacije propadajočih in spomeniško zaščiteneh objektov, urbana oprema na zelenih površinah, izobraževalni in motivacijski projekti ozaveščanja ljudi – delavnice, okrasitve krajevnih središč, javne pohvale in graje, standardi urejenosti in uporabe – sankcije, transparentni operativni plani vzdrževanja, zelenice, pokopališča, vzpostavitev odgovornosti, izvajanje nadzora, vključevanje in zadovoljstvo občanov, ...),
- *ravnanje z odpadki* (frekvenca odvoza, ekoloških otokov, kontinuiran proces ločenega zbiranja odpadkov – izobraževanje, informiranje, projekt energetskega izkoriščanja odpadkov, regijsko povezovanje, partnerstva, projekti za preprečevanje divjih odlagališč, motivacijski projekti za mlade, ...),
- *ravnanje z odpadno vodo* (prioritetni projekti kanalizacijskega omrežja in usklajenost NRP s strateško razvojnim načrtom občine, partnerstva, kohezijski sklad EU, nadzor, merjenje zadovoljstva uporabnikov, ohranjanje biodiverzitete, informiranje in izobraževanje, kontrola uporabe pesticidov in gnojil, ...),
- *vodooskrba* (projekt zamenjave azbestnih cevi, nabor in zaščita virov, prioritete izgradnje novih sistemov in uskladitev NRP, regijske povezave, načrt obnove zastarelih sistemov, izobraževalni projekti o racionalni porabi vode, ...),

2. Področje energetike (sledenje politikam EU)

- *projekti za zmanjševanje porabe energije* (strategija uporabe obnovljivih virov energije, izobraževalni in informativni projekti, vzpostavljanje partnerstev, spremljanje primerov dobrih praks, vključevanje podjetništva in industrije, izračun »energetskega potenciala« v občini, motivacijski projekti za gospodinjstva, inovativni razpisi, vzpodbujanje prireditev, ...).

3. Prostorsko planiranje

- *prilagajanje občinskega prostorskega plana* (trajnostni razvoj, potenciali, usklajenost z vizijo, razvoj turizma in podjetništva, vključenost in informiranost prebivalcev, postopki sprememb, ...).

4.4 Cilji in zasnova OP IV. steber: izobraževanje

Ključna področja in ukrepi:

Na področju OP Izobraževanje se izvedejo ukrepi in projekti, ki bodo usmerjeni v uresničevanje vizije in kvantificiranih ciljev občine Mokronog_Trebelno do leta 2025. Ob pričakovanem povečanju števila prebivalcev se bo povečal tudi vpis otrok v vrtce in osnovne šole na območju občine. Z investicijskimi in vzdrževalnimi posegi se bodo povečale kapacitete v vrtcih in šolah. Vzpodbujali bomo nove vsebine tako za otroke kot odrasle. Z vpeljavo ustreznih »lokalnih« vsebin in povečanim medsebojnim sodelovanjem v smislu vključenosti v družbeno življenje kraja, se pričakuje povečanje zadovoljstva občanov s ciljem 90 % zadovoljstva oz. skupne povprečne ocene 4,5, kar bo predstavljalo 75 % vpliv na agregatni kazalnik stebra »izobraževanje«.

Tabela 24: Kvantificirani cilji v IV. stebru (IZOBRAŽEVANJE) do leta 2025 s ponderji (pomembnost vpliva na kazalnik »izobraževanje«) in izbranimi podatki za opazovanje

IV.	IV. IZOBRAŽEVANJE – KVANTIFICIRANI CILJI	2009	CILJ 2025		Ponder
			Realni cilji	Izzivni cilji	
1.	Število vpisanih otrok v vrtce (82 od 139)	82	100		10
2.	Število vpisanih otrok v OŠ	271	320		10
3.	Število dijakov na 1000 prebivalcev (160) RS = 49,7	53,6			
4.	Število študentov na 1000 prebivalcev (177) RS = 56,1	59,3			
6.	Notranje površine vrtcev – v m ² /otroka (660m ²) RS = 4,5	8,05			
7.	Število izobraževalnih programov za odrasle	4	10		5
	Zadovoljstvo občanov : 3,26				
8.	Ustreznost objektov (VRTCI)	3,96		4,5	20
9.	Ustreznost objektov (ŠOLE)	3,40		4,5	20
10.	Ustreznost izvajanja vsebin v vrtcih	2,88		4,5	10
11.	Ustreznost izvajanja vsebin v šolah	2,83		4,5	10
12.	Vključenost v življenje lokalne skupnosti	3,04		4,5	15
13.	Skupaj odhodki za izobraževanje v € / prebivalca (brez investicij)	208			

UKREPI - PROJEKTI

Pred vpeljavo operativnih programov in ukrepov mora projektni vodja stebra »izobraževanje« preučiti in uskladiti sinergijske učinke v ostalih razvojnih stebrih, kar bo omogočalo koordiniran in celovit pristop k uresničevanju vizije in kvantificiranih ciljev. Z vidika zasledovanja vizije, lahko uresničitev ciljev in ukrepov stebra izobraževanje pomembno vpliva na realizacijo ciljev v vseh ostalih stebrih!

1. Predšolska vzgoja

- *pogoji delovanja* (načrt investicij, obnove in razširitve zunanjih in notranjih površin vrtcev, energetska potratnost objektov, varnost, parkirišča, posebne potrebe, vključevanje lokalnih potencialov, motivacije, ...),
- *čas obratovanja* (prilagajanje razmeram v občini, redna analiza potreb, možnost dodatne ponudbe varstva otrok, ...),
- *vključenost v življenje lokalne skupnosti* (projekti medgeneracijskega povezovanja, prilagajanje vsebin - jezik, projekti varovanja narave, turistični krožki, šport, koordinacija in sodelovanje z društvi, projekti »otroci učijo starše«, merjenje zadovoljstva prebivalcev, ...).

2. Izobraževanje

- *pogoji delovanja* (program vzdrževanja šol, projekt energetske učinkovitosti, notranje in zunanje športne površine, varnost, okolje, ...),
- *vsebina dela* (sofinanciranje fakultativnih vsebin s katerimi se zasleduje vizija občine, projekti popoldanskih delavnic z občani, okoljski projekti, projekt »eko proizvodi iz domačega okolja za šolske kuhinje«, motivacijski projekti prostovoljne pomoči, medgeneracijski projekti, aktivnosti v projektu »družini prijazna občina«, projekti obnavljanja tradicij in raziskovanja zgodovine, možnost turizma in kulture, medkrajevno in regijsko povezovanje, projekt »potujem in opazujem«, ...).

3. Izobraževalni programi za 3. generacijo

- *vsebina* (nabor in izbor, vključitev v medgeneracijski projekt »družini prijazna občina, e-izobraževanje, izbor uporabnih vsebin, lokalni potenciali, motivacijski ukrepi, ogled in predavanja o primerih dobre prakse, ...).

4.5 Cilji in zasnova OP V. steber: kvaliteta življenja

Ključna področja in ukrepi:

Na področju OP kvaliteta življenja se izvedejo ukrepi in projekti, ki bodo usmerjeni v uresničevanje vizije in kvantificiranih ciljev občine Mokronog-Trebelno do leta 2025. Pričakuje se izboljšanje stanja na vseh področjih, ki zadevajo kakovost življenja. Število kulturnih dogodkov se bo povečalo na 45 dogodkov na leto s tendenco razvoja nekaterih dogodkov v festival. V skladu s pričakovanji se poveča delež površin namenjenih športu na 3,5 m²/prebivalca, število zdravnikov naj bi se povečalo na 1 na 1000 prebivalcev, pričakuje pa se tudi vsaj 50 postelj v domu za ostarele. S primernimi ukrepi in projekti je pričakovana boljša in konkurenčnejša oskrba prebivalcev v vseh krajih. Ob povečani pozornosti do dejavnikov kakovosti bivanja pričakujemo povečevanje zadovoljstva občanov, ki naj bi do leta 2025 doseglo 90% zadovoljstvo vseh prebivalcev oz. povprečno oceno 4,5. Zadovoljstvo prebivalcev, ki se ga izmeri vsako leto ob istem času v mesecu januarju, predstavlja 65 % vpliv na agregatni kazalnik stebra »kvaliteta življenja«.

Tabela 25: Kvantificirani cilji v V. stebru do leta 2025 s ponderji (pomembnost vpliva na kazalnik «kvaliteta življenja») in izbranimi podatki za opazovanje

V.	V. KVALITETA ŽIVLJENJA – KVANT. CILJI	2009	CILJ 2025		Ponder
			Realni cilji	Izzivni cilji	
1.	Kultura (št. ključnih prireditev na leto)	29	45		5
2.	Skupaj odhodki za kulturne dejavnosti/prebivalca-brez inv.	42			
3.	Športne površine - m ² / prebivalca	0,82	3,5		10
4.	Skupaj odhodki za šport in rekreacijo €/prebivalca –brez inv.	9			
5.	Število zdravnikov na 1000 prebivalcev	0,6		1	10
6.	Skupaj odhodki za zdravstvo (v € /prebivalca - brez. Inv.)	5			
7.	Število postelj v domovih za ostarele	0	50		10
8.	Skupaj odhodki za socialno varnost v € / prebivalca – brez inv.	60			
9.	Število prebivalcev mlajših od 15 let	452			
10.	Število prebivalcev starejših od 65 let	561			
	Zadovoljstvo občanov : 3.04				
11.	zdravstvena oskrba	3,30		4,5	10
12.	kulturno dogajanje in udejstvovanje	3,21		4,5	5
13.	možnost športa in rekreacije	2,49		4,5	10
14.	socialne aktivnosti	2,58		4,5	10
15.	oskrba prebivalcev	2,92		4,5	5
16.	duhovna oskrba	2,78		4,5	5
17.	medsosedski odnosi	3,20		4,5	10
18.	varnost bivanja	3,82		4,5	10
19.	Odhodki za javni red in varnost € / prebivalca brez inv.	10			

UKREPI - PROJEKTI

Pred vpeljavo operativnih programov in ukrepov mora projektni vodja stebra »kvaliteta življenja« preučiti in uskladiti sinergijske učinke v ostalih razvojnih stebrih, kar bo omogočalo koordiniran in celovit pristop k uresničevanju vizije in kvantificiranih ciljev. Z vidika usmerjenosti vizije v v turizem in visoko kvaliteto življenja, je potrebno prilagajanje pričakovanim standardom!

1. Kultura

- *objekti* (program obnove in vzdrževanja kulturnih domov, sakralnih in kulturnih spomenikov, knjižnice, upravljanje, pogoji uporabe, partnerstva, sofinanciranje, ...),
- *projekti* (projekti za vzpodbujanje želje po druženju, negovanje tradicije, običajev, jezika, vrednot, oblačil, prireditve v vaških središčih, »kulturni turizem«, »naša dediščina«, povezava z amaterskimi gledališči, partnerstva, vključevanje mladine in občanov, koordinacija dogodkov, merjenje zadovoljstva občanov in gostov, ...),
- *ključne prepoznavne prireditve* (opredelitev ključnih prireditev – v občini, vključevanje in animiranje lokalnih potencialov, združevanje dogodkov v festival, koordinacija in povezovanje, informiranje in promocija, sistem inovativnih predlogov, ustvarjanje sproščenega vzdušja v občini, medkrajevno in regijsko povezovanje, ...).

2. Šport

- *športne površine in objekti* (povečanje možnosti za raznovrstno udejstvovanje občanov, sistem vzdrževanja, transparentnost pogojev uporabe, upravljanje, varnost, javno zasebna partnerstva pri novogradnjah, izkoristiti vodne in gozdne površine, adrenalinski park, športni park za vse generacij, športna dvorana, ...),
- *športni dogodki* (tradicionalne prireditve, pohodništvo, kolesarjenje, vzpostavitev sistema za športne družabne dogodke, izobraževanje in vodenje, vključenost šol in vrtcev, rekreativne prireditve in stalni dogodki za občane in goste, srečanja med kraji v regiji, merjenje zadovoljstva občanov in gostov, »občinski športni dan«, partnerstva, projekt šola v naravi, ...).

3. Zdravstvena oskrba

- *objekti* (program obnove in vzdrževanja objektov namenjenih zdravstveni oskrbi, parkirišča, analiza dodatnih potreb po prostorih za nove vsebine, javno-zasebna partnerstva, ...),
- *zdravstvene storitve* (ukrepi za povečanje števila zdravnikov, merjenje zadovoljstva občanov, projekti preventive, koncesije, nove vsebine – informiranje, delavnice z občani, projekt »zdrava občina«, aktivna vključitev v projekt »družini prijazna občina«.....).

4. Varnost bivanja

- *projekti* (dvigovanje občutka varnosti- predavanja in delavnice v sodelovanju s policijo, vzpostavitev sistema medsebojne informiranosti, povečanje kontrole prometne varnosti, motivacijske nagrade in razpisi, sprožanje samoorganizacijskega procesa, merjenje zadovoljstva občanov in gostov, »informativna publikacija za novo priseljence«, multikulturalna srečanja, ...),
- *društva in oprema* (ustreznost pogojev delovanja gasilskih društev, hidranti, izobraževanje in informiranje, družabni dogodki, ...).

5. Medsosedski odnosi

- *projekti druženja* (EU projekt »sosedski dan«, sistem vzpodbud z motivacijskimi razpisi, vzpostavitev projektne pomoči pri organizaciji, stimulacija skupnih projektov urejanja okolja, turistične ponudbe, kulturnih in družabnih dogodkov, delavnic, izobraževanja, projekt prejema in vodenja novih priseljencev po občini, ...).

6. Sociala

- *pomoč ogroženim prebivalcem* (povezani in koordinirani ukrepi s centrom za socialno delo, obveščanje, družinske svetovalnice, dnevni center za starejše, delo z odvisniki, ...),
- *projekti* (»hiša generacij«, dom za ostarele, projekt »integrirana oskrba starostnikov«, projekt »mladi pomagajo starejšim«, merjenje zadovoljstva prebivalcev, projekt »družini prijazna občina«, prireditve v smislu izvajanja projekta »družini prijazna občina«, aktivno spremljanje potreb vseh starostnih skupin, izvajanje medgeneracijskih projektov in skrb za celovit pristop od zaznavanja problema do njegove ustrezne rešitve, ...).

5 Usklajenost vizije s politikami EU in nacionalnimi strategijami ter programi

5.1 Vpliv obstoječih razvojnih dokumentov

5.1.1 Na ravni države

Na vprašanje, kako so nadpovprečno angažirani prebivalci občine Mokronog-Trebelno **seznanjeni z obstoječimi razvojnimi dokumenti na ravni EU**, znaša povprečna ocena na lestvici od 1 (sploh nisem seznanjen/a) do 5 (sem v celoti seznanjen/a) **2,45**. Z razvojno-strateškimi dokumenti **na ravni Slovenije** je seznanjenost boljša, saj znaša ocena **2,80**. V zvezi z obojimi dokumenti bi veljalo okrepiti informiranje občanov, saj poznavanje strateških usmeritev EU in države pomeni tudi poznavanje prioritet razvoja občine Mokronog-Trebelno.

Strategija razvoja Slovenije (SRS)

Med štirimi temeljnimi cilji SRS (SRS 2005, 5) so kar trije takšni, ki jih je smiselno upoštevati na lokalni ravni:

- hiter gospodarski razvoj in povečanje zaposlenosti v skladu s cilji Lizbonske strategije. Ta cilj je možno doseči s spodbujanjem inovativnosti in podjetništva, razširjanjem uporabe informacijsko komunikacijske tehnologije ter z učinkovitim posodabljanjem in vlaganjem v učenje, izobraževanje, usposabljanje, ...
- izboljšanje kakovosti življenja in blaginje prebivalcev, merjene s kazalci človekovega razvoja, socialnih tveganj in družbene povezanosti (vlaganja v učenje, izobrazbo, kulturo, bivalne pogoje in druge vire za uresničevanje osebnih potencialov),
- uveljavljanje načela trajnosti na vseh področjih razvoja, vključno s trajnostnim obnavljanjem prebivalstva.

Med ključnimi razvojnimi prioritetami (SRS 2005, 6) za doseganje ciljev navaja SRS tudi naslednje, ki so pomembne za razvoj občine Mokronog-Trebelno:

- spodbujanje podjetniškega razvoja in povečanje konkurenčnosti
- povečanje prilivov razvojno spodbudnih domačih in tujih naložb
- spodbujanje vseživljenjskega učenja
- trajno obnavljanje prebivalstva
- zagotavljanje optimalnih pogojev za zdravje
- izboljšanje gospodarjenja s prostorom
- razvoj nacionalne identitete in kulture.

Upoštevanje ciljev SRS pri razvoju občine Mokronog-Trebelno pomeni ne samo sledenje državnim razvojnim ciljem, ampak tudi evropskim (Lizbonska strategija) in s tem večjo stopnjo verjetnosti odobritve projektov, ki se na državni in evropski ravni presojujejo v pomembni meri tudi z vidika doseganja ciljev širše skupnosti.

Ker gre za celovito blaginjo vsakega posameznika, se strateški razvojni dokument ne sme osredotočati zgolj na gospodarska vprašanja, temveč mora vključevati tudi socialna, zdravstvena, kulturna, okoljska in druga razmerja. Skladno s temi opredelitvami je v strateškem razvojnem dokumentu občine Mokronog-Trebelno potrebno doseči čim višjo stopnjo soglasja prebivalcev o temeljni razvojni viziji in strateških usmeritvah in s tem okrepiti zavezo znotraj občine za uresničevanje strategije s pomočjo razvojnih prioritet, akcijskih načrtov, merljivih ciljev, ukrepov ter z opredelitvijo odgovornih nosilcev. Prioritete je treba oblikovati tako, da bodo glede financiranja usklajene z občinskim proračunom in realnimi možnostmi občine za pridobivanje sredstev iz drugih virov.

Prav tako je pomemben dialog med občani, ključnimi akterji in občinsko upravo, ki bo omogočal doseganje zadostnega soglasja za potrebne nadaljnje spremembe v smislu oblikovanja dinamične občine, ki se bo sposobna hitro odzivati na izzive v okolju (npr. globalizacija, enotni notranji trg, Slovenija, regija).

Resolucija o nacionalnih razvojnih projektih za obdobje 2007-2023

Resolucija o nacionalnih razvojnih projektih 2007-2023 zajema ključne (velike) razvojno-naložbene projekte, pri uresnitvi katerih bo sodelovala država. Gre za tiste projekte, katerih izvedba bo na državni, pa tudi regionalni ravni osredotočila razvojne pobude in sredstva ter z njimi dosegla razvojni preboj države kot celote.

Resolucija o nacionalnih razvojnih projektih je usmeritev in orodje za načrtovanje javnih financ na eni strani ter resornih programov in strategij na drugi. Tako je osnova za izvajanje dolgoročne razvojne politike in dolgoročnega proračunskega načrtovanja (v smeri razvojnega prestrukturiranja proračuna).

Daje tudi jasno znamenje regijam, lokalnim skupnostim in razvojnim partnerstvom, v katere vsebine na projektni ravni namerava država prednostno vlagati v naslednjem srednjeročnem obdobju. Gre za partnerski razvojni načrt, pripravljen po eni strani na podlagi razvojnih pobud posameznih ministrstev (od zgoraj navzdol), po drugi strani pa na podlagi pobud regionalnih in lokalnih razvojnih partnerstev in drugih deležnikov (od spodaj navzgor).

Med 16 velikimi razvojnimi projekti, ki jih navaja resolucija (SVR 2006), zadevajo občino Mokronog-Trebelno posredno ali neposredno naslednji projekti:

- Izgradnja gospodarskega središča Jugovzhodne Slovenije (Razvoj visokega šolstva na področju naravoslovja in tehniških ved ter izgradnja univerzitetnega središča s

spremljajočimi objekti; izgradnja znanstveno-tehnološkega parka; regijski mrežni podjetniški inkubator; poslovno-industrijska cona v Novem mestu.

Za gospodarstvo JV Slovenije je značilna zgoščenost industrije v okolici Novega mesta. Vsi ekonomski kazalci regije kažejo na ekonomsko učinkovito regijo z zdravim industrijskim jedrom, ki predstavlja gonilno silo gospodarstva. Čeprav je močna industrija prednost regije, zanjo to pomeni tudi določeno pomanjkljivost. V regiji je majhnih podjetij v povprečju manj kakor v drugih regijah, zaradi česar je treba v prihodnje spodbuditi prav to področje, da bi preprečili gospodarska tveganja regije. Visoko šolstvo v regiji je na začetku razvojne poti, medtem ko delujočih tehnoloških parkov in podjetniških inkubatorjev ni. Večina raziskovalnega dela se odvija v izvozno usmerjenih podjetjih.

V regiji močno primanjkuje znanja na področju naravoslovno-tehniških ved, prav tako v regiji ni ustrezne infrastrukture, ki bi omogočala razvoj visokošolskih zavodov in visokotehnoloških podjetij v okviru tehnološkega parka. Zato je treba pospešeno spodbuditi razvoj podjetništva, predvsem z razvojem regionalnega mrežnega inkubatorja. Regija potrebuje tudi ustrezno veliko poslovnoindustrijsko cono, ki bo omogočala prihod domačih in tujih podjetij.

Razvoj znanstveno-tehnološkega parka in mrežnega podjetniškega inkubatorja bo ob postopnem razvoju visokotehnoloških podjetij in ob izgradnji ustreznih poslovnih con prispeval k večji dodani vrednosti in tehnološkemu preboju ter globalni konkurenčnosti regije. Posledično to pomeni približno 1.300 novih delovnih mest. Razvoj koncentriranega poslovnega okolja bo imel pozitivne posledice tudi za regionalni razvoj v Sloveniji, na primer na obstanek ljudi na podeželju in hitrejši razvoj gospodarstva v Beli krajini in kočevsko-ribniški podregiji (podizvajalci v dobaviteljski verigi).

- Trajnostna energija in ekonomija vodika. Glavna področja spodbujanja naložb v obnovljive vire energije bodo: proizvodnja toplote in elektrike iz lesne biomase, izkoriščanje geotermalne energije, izkoriščanje bioplina za proizvodnjo toplote in električne energije, izkoriščanje sončne energije. Dejavnosti, usmerjene v učinkovito rabo energije (URE), predstavljajo izvajanje nacionalnega energetskega programa na področju smotrne in okolju prijazne rabe energije s cilji zagotavljanja zanesljive energetske oskrbe, varstva okolja, dviga konkurenčnosti in zaposlovanja. Namen podprograma je spodbujanje investiranja v naprave in sisteme za povečanje učinkovitosti rabe oziroma proizvodnje energije (npr. kogeneracija). Glavna področja spodbujanja naložb v učinkovito rabo energije bodo: energetska učinkovita obnova in trajnostna gradnja stanovanjskih in drugih stavb, sodobni sistemi za proizvodnjo toplote, hladu in električne energije, ukrepi za zmanjšanje porabe električne energije v industriji, javnem sektorju in gospodinjstvih, infrastruktura za vodikovo ekonomijo (HE) in vozila nove generacije, vzpostavitev mreže postaj za napajanje vozil in naprav na gorivne celice z vodikom ter polnilna mesta za hibridna in v celoti električna vozila.
- Pospešena gradnja širokopasovnih omrežij v manj razvitih regijah, še posebej na podeželskih območjih, in povezovanje teh omrežij z nacionalnimi hrbtničnimi omrežji. Izvajanje programa bo omogočilo vsem končnim uporabnikom v Sloveniji,

da dostopajo do svetovnega spleta preko širokopasovnih povezav. Z izgradnjo infrastrukture IKT za prenos znanja regija blaži geografsko lego in zagotavlja informacijsko povezanost s svetovno mrežno ekonomijo. Vse aktivnosti bodo potekale na podlagi gradnje odprtih, konkurenčnih omrežij, do katerih bodo imeli dostop vsi operaterji omrežij in storitev, ne da bi dajali prednost določeni tehnologiji. Doseženi cilji projekta, tako kratkoročni kakor dolgoročni, bodo spodbudili razvoj različnih storitev, povečali učinkovitost javnih institucij in gospodarstva, omogočili hitrejši dostop do znanja in razvoj podjetništva z visoko dodano vrednostjo tudi v manj razvitih krajih. Pozitivni učinki se bodo pokazali pri razvoju gospodarstva in bodo vplivali na razvoj v izobraževalnih, raziskovalnih, kulturnih in zdravstvenih institucijah. Pozitivni učinek bo tudi enakomernejši razvoj regij in podeželja.

Program razvoja podeželja (PRP) 2007 - 2013

V skladu s strateškimi smernicami EU mora politika razvoja podeželja podeželskim območjem pomagati, da dosežejo cilje večje konkurenčnosti, ustvarjanja delovnih mest in inovativnosti. Potrebna je večja osredotočenost na naložbe v ljudi, znanje in izkušnje, v kapital v kmetijskem in gozdarskem sektorju, v nove načine izvajanja okoljskih storitev in ustvarjanje več in boljših delovnih mest na podeželju. Politika razvoja podeželja pomaga podeželskim območjem, da izpolnjujejo svoj potencial kot privlačen kraj za naložbe, delo in življenje. Za spodbujanje inovacij in podjetništva so pomembne lokalne pobude (npr. LEADER), ki prispevajo k ustvarjanju novih delovnih mest, zvišanju dohodkov in promociji enakih možnosti na podeželju. Prav tako so pomembne podpore za razširitev dejavnosti. Precejšen vir dohodka in zaposlitvenih možnosti na podeželju predstavljajo tudi z okoljem povezane aktivnosti, kot je npr. turizem.

Med skupnimi cilji (PRP 2007, 83) je za razvojni strateški dokument občine Mokronog-Trebelno zlasti pomemben cilj »krepitev lokalnih razvojnih pobud«. Med posebnimi cilji pa velja omeniti naslednje cilje:

- ohraniti poseljenost podeželja,
- izboljšati kvaliteto bivanja na podeželju (obnova in razvoj vasi, ohranjanje in izboljšanje dediščine podeželja),
- vključiti lokalna partnerstva v razvoj podeželja,
- spodbuditi medregijsko in čezmejno sodelovanje.

RS bo s PRP 2007-2013 (PRP 2007, 88) izvajala ukrepe vseh štirih osi preko:

- sofinanciranja naložb v mikro podjetja in stroškov usposabljanja,
- obnove in razvoja vasi (sofinanciranje stroškov urejanja skupnih površin in objektov),
- ohranjanja in izboljševanja dediščine podeželja (sofinanciranje stroškov izgradnje in obnove objektov kulturne dediščine in območij naravnih vrednot),
- izvajanje lokalnih razvojnih strategij (sofinanciranje izvedbenih projektov),

- spodbujanje medregijskega in čezmejnega sodelovanja (sofinanciranje projektov sodelovanja lokalnih akcijskih skupin).

Državni razvojni program 2007-2013 ter na njem temelječi strateški dokumenti za izvajanje kohezijske politike Evropske unije v Sloveniji (DRP 2007-2013)

DRP predstavlja načrtovanje celotne nacionalne razvojne politike države, hkrati pa je z njim nastala osnova za pripravo Nacionalnega strateškega referenčnega okvira in Operativnih programov za izvajanje kohezijske politike EU v Sloveniji v obdobju 2007-2013. Slednje je novost v Finančni perspektivi EU 2007-2013, kjer je spremenjen način razvojnega načrtovanja, ki daje večji poudarek kot doslej ti. strateški razsežnosti razvoja.

DRP je instrument za »prevedbo« strateških usmeritev v konkretne in s proračunskimi možnostmi skladne razvojno-investicijske programe in projekte. Glede svoje vsebine, torej glede prioritet in časovnega obdobja na katerega se nanaša je DRP usklajen s SRS, glede financiranja pa z državnim in občinskimi proračuni.

Ker je DRP podlaga za pogajanja o vsebini strukturne pomoči EU Sloveniji v obdobju 2007-2013, vključuje vsebine, ki jih je potrebno predložiti Evropski komisiji kot tako imenovani "Nacionalni strateški referenčni okvir" (v nadaljnjem besedilu: NSRO). DRP je dokument, ki je po svojem zajemanju širši od NSRO. Zajema tudi razvojno investicijske programe in projekte financirane iz državnega in občinskih proračunov, ki ne bodo sofinancirani iz proračuna EU (bodisi, ker za tovrstno financiranje niso upravičeni, ali pa zaradi odločitve države, da jih raje financira iz lastnih proračunskih virov). NSRO torej predstavlja poglobitev DRP na specifičnem področju kohezijske politike EU.

V okviru nove finančne perspektive EU 2007-2013 naj bi Slovenija prejela za programe, ki so del DRP 4.518 mio EUR.

Tabela 26: Indikativna razporeditev sredstev po skladih (v milijonih €, stalne cene 2004)

	Kohezijski sklad	Evropski sklad za regionalni razvoj	Evropski socialni sklad	Sklad za razvoj podeželja	Sklad za ribištvo	Skupaj
Sredstva EU	1.236	1.848	645	771	18	4.518
Lastna udeležba	218	326	114	257	6	921
Skupaj	1.454	2.174	759	1.028	24	5.439

Minimalna stopnja sofinanciranja iz domačih javnih virov znaša za področje kohezijske politike 15 %, za področje podeželja in ribištva pa do 25 %. Skupaj z lastnim sofinanciranjem bo v sedmih letih v okviru DRP na voljo 5.439 mio EUR (v tem 4.518 mio

EUR sredstev EU in 921 mio EUR sredstev lastnega sofinanciranja iz občinskih in državnega proračuna).

Skladno z zakonodajo EU bo tretjino vseh sredstev kohezijske politike (1.454 mio EUR) potrebno nameniti za programe kohezijskega sklada. Preostanek (2.933 mio EUR) je na voljo za programe Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR) in Evropskega socialnega sklada (ESS).

Operativni programi v okviru DRP so naslednji:

- operativni program okoljske in transportne infrastrukture,
- operativni program razvoja človeških virov,
- operativni program Evropskega sklada za regionalni razvoj,
- čezmejni operativni programi (z Avstrijo),
- transnacionalni operativni programi: Alpski prostor, Jugovzhodna Evropa Srednja in vzhodna Evropa, Sredozemlje,
- program razvoja podeželja.

Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko je pripravila in Vlada RS na dopisni seji dne 16.2.2007, potrdila za posredovanje Evropski komisiji:

- Nacionalni strateški referenčni okvir 2007-2013,
- Operativni program krepitve regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007-2013,
- Operativni program razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013,
- Operativni program razvoja okoljske in prometne infrastrukture za obdobje 2007-2013.

Naštete dokumente bomo upoštevali v poglavju 5 (Zasnova operativnih programov), kjer bomo predlagali področja za projekte, ki bodo odražali na eni strani strateške dokumente in razvojne prioritete Slovenije in na drugi strani vizijo in cilje razvoja občine Mokronog-Trebelno.

Za izboljšanje seznanjenosti prebivalcev bi bilo potrebno izvesti kratke in učinkovite predstavitve temeljnih državnih razvojnih dokumentov, s poudarkom zlasti na ciljnih in prioritetah, saj je aktivnost prebivalstva treba usmeriti v tiste dejavnosti, za katere obstajajo večje možnosti sofinanciranja iz evropskih in državnih virov.

5.1.2. Na ravni regije (Regionalni razvojni program razvojne regije Jugovzhodna Slovenija 2007 – 2013)

Za programsko obdobje 2007 - 2013 so v regiji zastavili naslednji štiri razvojne prioritete oziroma prednostne naloge, ki zagotavljajo preboj regije med najuspešnejše slovenske regije:

1. Povezanost regije znotraj in navzven. S to prioriteto želimo predvsem povečati dostopnost regije, njeno povezanost s sosednjimi regijami in zagotoviti boljše notranje povezave med posameznimi mesti, naselji in kraji. Skozi regijo se trenutno gradi avtocesta, ki bo do neke mere povečala dostopnost Novega mesta in okolice do Ljubljane in ostalih središč Slovenije in Hrvaške ter povečala tovorni promet. Veliko slabše pa so prometne povezave znotraj regije. Še posebej je problematična cestna povezava med Kočevsko-ribniško subregijo in Belo krajino. Boljše povezave so po železnici, ki pa zaradi slabega stanja ne omogoča sodobnega prevoza blaga in potnikov. Tako kot bo prednostno področje prometna infrastruktura, se bo v naslednjem programskem obdobju pospeševalo tudi sodelovanje različnih podjetij, organizacij in posameznikov.
2. Institucije za razvoj in prenos znanja. V regijo bo potrebno umestiti univerzo in močno visokošolsko središče, ki bo center znanja in inovativnosti regijskega razvoja. Seveda pa bo istočasno potrebno študentom zagotoviti tudi pridobivanje praktičnih izkušenj z delom v času študija. Ker je za regijo značilen tudi velik beg možganov, bo tako možno tudi zmanjšati odliv potencialnega kadra. Razviti bo potrebno tudi institucije (tehnološki centri, centri odličnosti), ki bodo skrbele za razvoj novih tehnologij, proizvodov in prenos teh v gospodarstvo. Za ustanovitev teh institucij so potrebna velika začetna finančna sredstva, ki jih podjetja ponavadi zaradi lastnega investicijskega cikla sama niso sposobna zagotoviti. Zato bo moral razvoj v regiji potekati v tesni povezavi z regijskim gospodarstvom in javnim kapitalom.
3. Skupno trženje za uspešno promocijo in prodor na tuje trge. V regiji obstaja vrsta produktov, ki pa so še premalo znani na tujih trgih. Zato sta ponavadi prodaja in trženje podjetnikov usmerjena predvsem na domači trg. Vstopi na večje trge so povezani z velikimi stroški in poslovnimi tveganji, prepoznavnostjo (blagovne znamke), domiselno in prodorno promocijo, raziskavami trgov in kadrom, ki je sposoben vse te aktivnosti izvesti. V regiji bodo morali izkoristiti ohranjeno kulturne krajino, naravno, kulturno in tehniško dediščino ter bogato kulinariko, enologijo in domačo obrt. Prepoznavnost produktov je možno zagotoviti samo z njihovo visoko kakovostjo. Zato bo za določene produkte potrebno oblikovati standarde kvalitete, saj jih bo le tako možno prodajati po višjih cenah. Na področju turizma bo tekel razvoj v smeri oblikovanja celovite turistične ponudbe in novih turističnih produktov, v povezavi s kmetijstvom, razvojem podeželja, naravne in kulturne dediščine, kar bo povečalo obisk turistov in podaljšalo čas bivanja v regiji.
4. Večje razvojne možnosti in kakovost življenja. Na kvaliteto življenja vplivajo različne storitve in možnosti. Negativno lahko vpliva predvsem pomanjkanje določenih storitev, kot so komunalne ali javne storitve, ter slaba dostopnost. Poleg teh pa na kvaliteto življenja vplivajo tudi določene možnosti lastnega osebnega razvoja, kot so možnosti za podjetništvo, izobraževanje, preživljanje prostega časa in druge. Pri tem pa je potrebno upoštevati vse družbene skupine, ki potrebujejo določene specifične infrastrukturne, javne ter poslovne storitve. Posebno pozornost je treba posvetiti reševanju vprašanja starostnikov (vključevanje starejšega prebivalstva v družbeno življenje, tako v mestu kot na podeželju), mladine ter oseb s posebnimi potrebami (slepi in slabovidni, gluhi, invalidi). Zagotoviti jim je potrebno enakovredno vključitev

v družbo in osebni razvoj. Posebej bo potrebno zagotoviti več vlaganja v socialno, zdravstveno in stanovanjsko politiko. Zato se bodo spodbujali predvsem projekti, ki bodo ali infrastrukturno ali storitveno reševali omenjene probleme.

Kateri projekti nacionalnega pomena vplivajo na uresničitev posameznih ciljev programov?

- Gospodarstvo in podjetništvo
 - dokončanje dolenske avtoceste,
 - tretja razvojna os,
 - tretja A razvojna os,
 - posodobitev državnih cest,
 - posodobitev železniške infrastrukture in prometa,
 - širokopasovne podatkovne povezave na območju celotne regije,
 - zanesljiva oskrba regijskega gospodarstva z električno energijo,
 - skladi tveganega kapitala.
- Človeški viri in družbena blaginja
 - širokopasovno podatkovne povezave na območju cele regije.
- Okolje, prostor in infrastruktura
 - dokončanje dolenske avtoceste,
 - tretja razvojna os, Tretja A razvojna os,
 - posodobitev državnih cest na območju regije,
 - posodobitev železniške infrastrukture in prometa,
 - širokopasovno podatkovne povezave na območju celotne regije,
 - zanesljiva oskrba regijskega gospodarstva z električno energijo,
 - ureditev vstopnih točk na meji z R Hrvaško in čezmejno sodelovanje,
 - ureditev omrežja kolesarskih poti.
- Razvoj podeželja
 - dokončanje dolenske avtoceste,
 - tretja razvojna os, Tretja A razvojna os,
 - posodobitev državnih cest na območju regije,
 - posodobitev železniške infrastrukture in prometa,
 - širokopasovne podatkovne povezave na območju celotne regije,
 - ureditev vstopnih točk na meji z R Hrvaško in čezmejno sodelovanje,
 - ureditev omrežja kolesarskih poti.
- Turizem in dediščina
 - dokončanje dolenske avtoceste,
 - tretja razvojna os, Tretja A razvojna os,
 - posodobitev državnih cest na območju regije,
 - posodobitev železniške infrastrukture in prometa,
 - širokopasovne podatkovne povezave na območju celotne regije,
 - ureditev vstopnih točk na meji z R Hrvaško in čezmejno sodelovanje,
 - ureditev omrežja kolesarskih poti.

5.1.3. Na ravni občine

Načrt razvojnih programov občine Mokronog-Trebelno za obdobje 2010 - 2013

Od 14.007.546 € sredstev iz NRP 2010-2013 smo po spodnjih prioritetah razvrstili 13.899.000 € sredstev.

Tabela 27: Primerjava prioritet v državnih razvojnih dokumentih in NRP občine Mokronog-Trebelno 2010 - 2013

Najpogosteje navedene prioritete v državnih razvojnih dokumentih	Odstotek in obseg sredstev (mio €) v NRP Mokronog-Trebelno 2010 – 2013 za to prioriteto
Izboljšanje kakovosti življenja	52,9% (7.349.400 €)
Ustvarjanje, pretok in uporaba znanja	22,3% (3.095.000 €)
Trajnostni razvoj (tudi obnavljanje prebivalstva)	23,8% (3.316.300 €)
Spodbujanje podjetništva in s tem zaposlovanja	/
Informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT)	/
Razvoj podeželja, vasi in kulturne dediščine	1,0% (138.000 €)
Sodelovanje (medobčinsko, med-regijsko in čezmejno)	/
	100% (13.899.000 €¹)

Primerjava NRP občine Mokronog-Trebelno z usmeritvami evropskih in državnih strateških razvojnih dokumentov pokaže, da so prioritete NRP usmerjene predvsem na področje kakovosti življenja, ustvarjanja in pretoka znanja, deloma tudi trajnostnega razvoja.

Zaradi značilnosti občine Mokronog-Trebelno bo potrebno iz različnih drugih virov (evropski viri, javno-zasebno partnerstvo, investicije zasebnega kapitala) povečati razpoložljiva sredstva za spodbujanje podjetništva in zaposlovanja, informacijsko-komunikacijske tehnologije, razvoj podeželja ter za različne oblike regionalnega sodelovanja. Zato je treba v projektih, ki se bodo prijavljali na evropske in nacionalne razpise za sofinanciranje, porazdeliti prioritete po področjih, označenih s sivo barvo.

¹ Kot osnovo smo v NRP upoštevali sredstva proračuna, zmanjšana za sredstva za dejavnosti organov, uprave občine in delovanje ožjih delov občine ter za sredstva postavk, ki jih nismo mogli razvrstiti po zgoraj navedenih kategorijah.

Seznanjenost prebivalcev občine Mokronog-Trebelno z obstoječimi razvojnimi dokumenti na občinski ravni

Na vprašanje, kako so prebivalci občine Mokronog-Trebelno **seznanjeni z obstoječimi razvojnimi dokumenti na občinski ravni**, znaša povprečna ocena na lestvici od 1 (sploh nisem seznanjen/a) do 5 (sem v celoti seznanjen/a) **3,25**. Tisti, ki slabše poznajo dokumente, kot razloge za relativno slabo poznavanje le-teh navajajo premalo informacij (38,98%).

Za izboljšanje seznanjenosti prebivalcev bi bilo potrebno izvesti kratke in učinkovite predstavitve temeljnih državnih razvojnih dokumentov, s poudarkom zlasti na ciljnih in prioritetah, saj je aktivnost prebivalstva treba usmeriti v tiste dejavnosti, za katere obstajajo večje možnosti sofinanciranja iz evropskih in državnih virov.

6 Vpeljava kazalnikov za spremljanje izvajanja strateškega razvojnega dokumenta

6.1 Nabor kazalnikov

Ker je strateški razvojni dokument občine zastavljen tako, da se v skladu z osnutkom vizije pripravijo zasnove operativnih strateških programov za 5 področij (gospodarstvo, promet, okolje, izobraževanje, kakovost življenja), smo se odločili, da oblikujemo 5 agregatnih kazalnikov, po enega za vsak OPP, pri čemer bo vsak sestavljen iz večjega števila podkriterijev (podkazalnikov):

1. **Gospodarski kazalnik** upošteva vlaganja občine v turizem, kmetijstvo in drobno gospodarstvo ter industrijo, na drugi strani pa tudi kvantitativno izraža pridobitve iz teh vlaganj kot so nova prenočišča, nove turistične kmetije, nova delovna mesta in podjetniki, nove poslovne cone, nova stanovanja ipd.) in ga sestavljajo naslednji podkriteriji:

Tabela 28: Gospodarski kazalnik

Oznaka	Opis	Vir	Utež podkriterija v gospodarskem kazalniku
K 1-1	Število delovnih mest v občini	SURS	10 %
K 1-2	Površina poslovnih, obrtnih in in. con (v ha)	občina	10 %
K 1-3	Število prenočišč (postelj) v občini	občina	10 %
K 1-4	Število nočitev	občina	5 %
K 1-5	Število ključnih turističnih prireditev	TIC	5 %
K 1-6	Število kmetij z dopolnilno dejavnostjo	občina	10 %
K 1-7	Zadovoljstvo občanov s ponudbo delovnih mest	anketa	15 %
K 1-8	Zadovoljstvo občanov s turistično ponudbo	anketa	15 %
K 1-9	Zadovoljstvo občanov s stanjem na področju ponudbe stanovanj	anketa	10 %
K 1-10	Zadovoljstvo občanov s ponudbo malega gospodarstva	anketa	10 %

2. **Prometni kazalnik** upošteva vlaganja občine v ceste, pločnike, kolesarske poti, parkirišča, na drugi strani pa tudi kvantitativno izražene rezultate investicij (v km ali m² ipd.) ter zadovoljstvo občanov s stanjem na tem področju in ga sestavljajo naslednji podkriteriji:

Tabela 29: Prometni kazalnik

Oznaka	Opis	Vir	Utež podkriterija v prometnem kazalniku
K 2-1	Dolžina asfaltiranih občinskih cest (km)	občina	15 %
K 2-2	Dolžina pločnikov brez con za pešce (km)	občina	5 %
K 2-3	Število javnih parkirnih mest	občina	5 %
K 2-4	Dolžina urejenih kolesarskih stez (km) brez con za pešce	občina	15 %
K 2-5	Zadovoljstvo občanov z urejenostjo cest in ulic	anketa	15 %
K 2-6	Zadovoljstvo občanov z urejenostjo pločnikov	anketa	10 %
K 2-7	Zadovoljstvo občanov z urejenostjo parkirišč	anketa	10 %
K 2-8	Zadovoljstvo občanov z dostopnostjo do telekomunikacij	anketa	15 %
K 2-9	Zadovoljstvo občanov z javnim prevozom	anketa	10 %

3. **Okoljski kazalnik** upošteva vlaganja občine v prostorske plane, čistilne naprave in kanalizacijska omrežja, vodovodna omrežja, na drugi strani pokritost občine s temi atributi ter zadovoljstvo občanov in ga sestavljajo naslednji podkriteriji:

Tabela 30: Okoljski kazalnik

Oznaka	Opis	Vir	Utež podkriterija v okoljskem kazalniku
K 3-1	Delež gospodinjstev vključenih v organiziran odvoz odpadkov	občina	5 %
K 3-2	Delež gospodinjstev priključenih na javni vodovod (%)	občina	15 %
K 3-3	Delež gospodinjstev priključenih na ČN (%)	občina	15 %
K 3-4	Delež gospodinjstev-uporabnikov obnovljivih virov energije (%)	občina	10 %
K 3-5	Zadovoljstvo občanov z urejenostjo javnih površin	občina	5 %
K 3-6	Zadovoljstvo občanov z ravnanjem z odpadki	anketa	5 %
K 3-7	Zadovoljstvo občanov z oskrbo z vodo	Anketa	5 %
K 3-8	Zadovoljstvo občanov s kanalizacijo in čist. napravo	Anketa	5 %
K 3-9	Zadovoljstvo občanov s čistostjo potokov in jezer	Anketa	5 %
K 3-10	Zadovoljstvo občanov s kakovostjo zraka	Anketa	5 %
K 3-11	Zadovoljstvo občanov s stanjem hrupa	Anketa	5 %
K 3-12	Zadovoljstvo občanov z urejenostjo pokopališč	Anketa	5 %
K 3-13	Ocena vključenosti občanov v urejenost okolja	Anketa	10 %
K 3-14	Zadovoljstvo občanov s prostorskim planom občine	Anketa	5 %

4. **Kazalnik izobraževanje** upošteva poleg vlaganj občine v šolstvo in otroško varstvo še demografsko strukturo posebej pri vpisu otrok v vrtec in šolo, predvsem pa tudi zadovoljstvo občanov s temi institucijami in ga sestavljajo naslednji podkriteriji.

Tabela 31: Kazalnik izobraževanje

Oznaka	Opis	Vir	Utež podkriterija v kazalniku izobraževanja
K 4-1	Število vpisanih otrok v vrtec	Občina	10 %
K 4-2	Število vpisanih otrok v OŠ	Občina	10 %
K 4-3	Število izobraževalnih programov za odrasle	občina	5 %
K 4-4	Zadovoljstvo občanov z ustreznostjo objektov vrtcev	anketa	20 %
K 4-5	Zadovoljstvo občanov z ustreznostjo objektov šol	anketa	20 %
K 4-6	Zadovoljstvo občanov z delom in vsebino v otroških vrtcih	anketa	10 %
K 4-7	Zadovoljstvo občanov z delom in vsebino v šolah	anketa	10 %
K 4-8	Zadovoljstvo občanov z vključenostjo šol v življenje lokalne skupnosti	anketa	15 %

5. **Kazalnik kakovosti življenja** odraža na eni strani angažiranost proračuna in opravljene aktivnosti na kulturnem, športnem, socialnem, zdravstvenem in na področju varnosti, na drugi strani pa tudi zadovoljstvo občanov s temi storitvami in ga sestavljajo naslednji podkriteriji:

Tabela 32: Kazalnik kakovosti življenja

Oznaka	Opis	Vir	Utež podkriterija v kazalniku kakovosti življenja
K 5-1	Število ključnih kulturnih prireditev (letno)	občina	5 %
K 5-2	Površine namenjene za športno dejavnost (m ² /preb.)	občina	10 %
K 5-3	Število zdravnikov v občini (na 1000 prebivalcev)	občina	10 %
K 5-4	Število postelj v domovih za ostarele	občina	10 %
K 5-5	Zadovoljstvo občanov z zdravstveno oskrbo	anketa	10 %
K 5-6	Zadovoljstvo občanov s kulturnim dogajanjem in udejstvovanjem	anketa	5 %
K 5-7	Zadovoljstvo občanov z možnostjo za šport in rekreacijo	anketa	10 %
K 5-8	Zadovoljstvo občanov s socialnimi aktivnostmi	anketa	10 %
K 5-9	Zadovoljstvo občanov z oskrbo	anketa	5 %
K 5-10	Zadovoljstvo občanov z duhovno oskrbo	anketa	5 %
K 5-11	Zadovoljstvo občanov z medsosetskimi odnosi	anketa	10 %
K 5-12	Zadovoljstvo občanov z varnostjo bivanja	anketa	10 %

6.2 Grafični prikaz kazalnikov

6.2.1 Grafični prikaz posameznih podkriterijev po področjih OPP v posameznih letih

Pri spremljanju kazalnikov v bodoče bomo uporabili računalniški program Expert Choice, ki je napravljen za metodo AHP. Vsota vrednosti vseh alternativ glede na posamezni kriterij je 1, zato se lahko s spreminjanjem vzorca končne vrednosti alternativ spreminjajo.

Agregatne indekse lahko izračunavamo po različnih metodah (npr. faktorska analiza, metoda glavnih komponent, sistemske enačbe, večkriterijske metode). Pri večkriterijskih metodah, ki temeljijo na določanju uteži kriterijem, skupine strateških ciljev oz. indikatorjev njihovega doseganja poimenujmo kriteriji; v našem primeru so to: gospodarstvo, promet in komunikacije, okolje, izobraževanje in kakovost življenja. Pri vsakem kriteriju so naštetih podkriteriji. Pomembnost podkriterijev glede na posamezen kriterij smo določili z neposrednim določanjem uteži, ki je temeljilo na strokovnih presojah oziroma viziji in vrednotah občanov. Vsota uteži podkriterijev glede na kriterij je ena (npr. v primeru treh podkriterijev $0,3 + 0,2 + 0,5 = 1$, kar pomeni, da ima prvi podkriterij 30 % ponder, drugi 20 % in tretji 50 %, skupaj torej 100 %).

Vrednosti glede na podkriterij na najnižji ravni smo merili na dva načina:

- z neposrednim vnosom (vnesemo npr. ustrezno oceno od 1 do 5, ki smo jo pridobili na osnovi ankete),
- z vrednostnimi funkcijami, in sicer linearnimi (glede na podatke vzorca ali fiktivne alternative določimo podatek, ki ima vrednost 0, in podatek, ki ima vrednost 1).

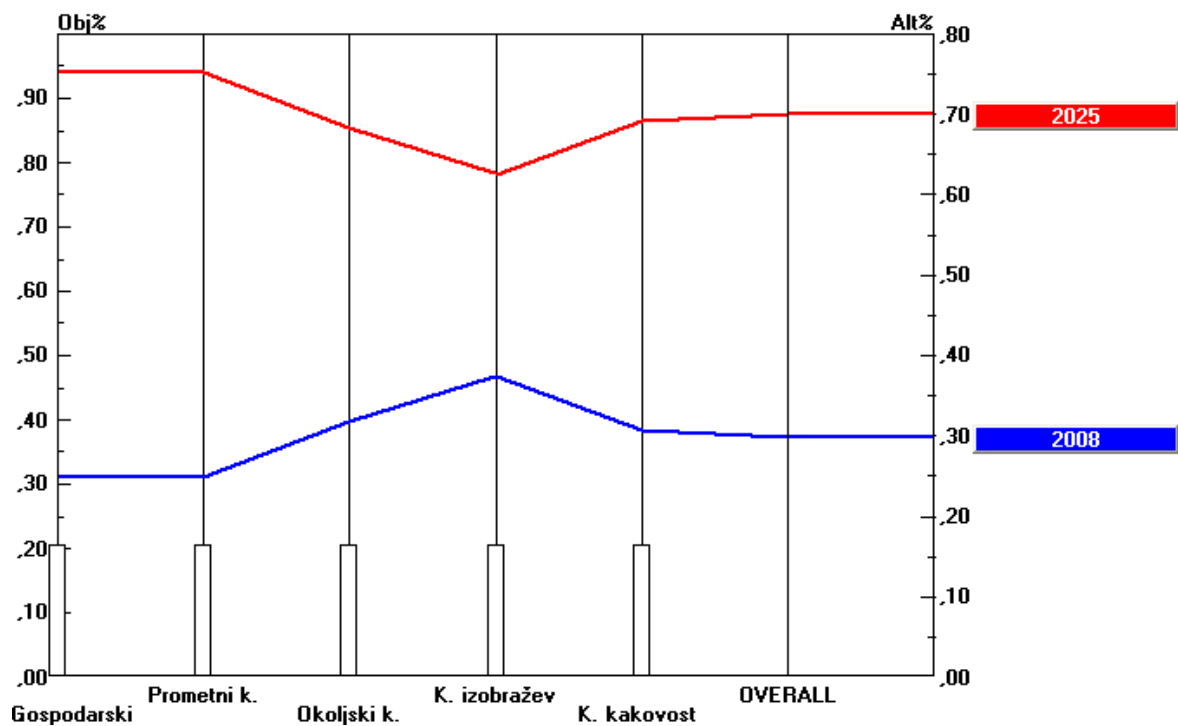
Vsako leto bomo grafično spremljali vsakega izmed 5 agregatnih kazalnikov posebej, tako da bo jasno razvidno gibanje posameznih podkriterijev.

6.2.2 Oblikovanje agregatnih indeksov po področjih OP za obdobje 2008 - 2025

Za spremljanje agregatnih kazalnikov po letih smo nastavili koordinatni sistem, s katerim je možno primerjati dejanske letne vrednosti z vrednostmi v predhodnih letih med stanjem pred izvajanjem strateškega dokumenta (leto 2008) in letom, na katerega je naravnana vizija občine (leto 2025), kjer je **končna vrednost za leto 2008 0,299; za 2025 pa 0,701**. Vrednost agregatnih kazalnikov leta 2025 smo izračunali tako, da smo vanje vnesli kvantitativne cilje, ki so opredeljeni v poglavju 5.

Spodnji graf prikazuje posamezne vrednosti alternativ po posameznem kazalniku, pri čemer so uteži za vse enake.

Graf 1: Gibanje agregatnih kazalnikov

2008: 0,299

2025: 0,701

Graf 2: Gibanje agregatnih kazalnikov

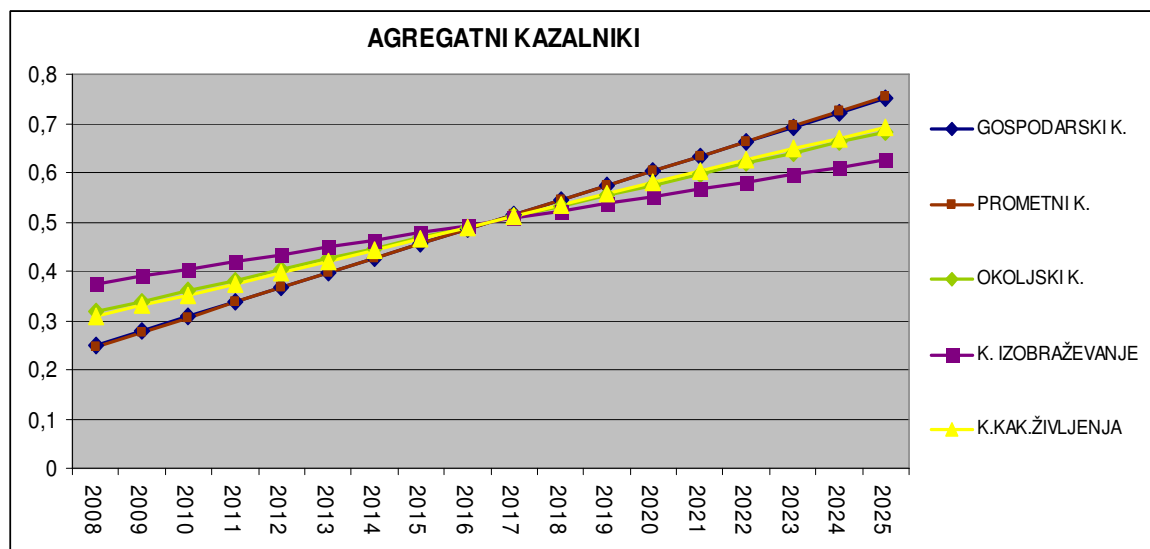

Tabela 33: Absolutne vrednosti agregatnih kazalnikov in podkazalnikov po posameznih letih v obdobju 2008 – 2025

LETO	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
GOSPODARSKI K.	0,248	0,278	0,307	0,337	0,367	0,396	0,426	0,456	0,485	0,515	0,544	0,574	0,604	0,633	0,663	0,693	0,722	0,752
K 1-1	688	718	748	778	808	839	869	899	929	959	989	1019	1049	1080	1110	1140	1170	1200
K 1-2	4	4	4	5	5	5	6	6	7	7	7	8	8	8	9	9	10	10
K 1-3	34	41	48	54	61	68	75	82	89	95	102	109	116	123	130	136	143	150
K 1-4	887	923	959	995	1031	1067	1103	1139	1175	1212	1248	1284	1320	1356	1392	1428	1464	1500
K 1-5	9	9	10	10	10	11	11	11	12	12	13	13	13	14	14	14	15	15
K 1-6	14	15	15	16	17	17	18	19	19	20	20	21	22	22	23	24	24	25
K 1-7	1,94	2,09	2,24	2,39	2,54	2,69	2,84	2,99	3,14	3,30	3,45	3,60	3,75	3,90	4,05	4,20	4,35	4,50
K 1-8	2,47	2,59	2,71	2,83	2,95	3,07	3,19	3,31	3,43	3,54	3,66	3,78	3,90	4,02	4,14	4,26	4,38	4,50
K 1-9	2,07	2,21	2,36	2,50	2,64	2,78	2,93	3,07	3,21	3,36	3,50	3,64	3,79	3,93	4,07	4,21	4,36	4,50
K 1-10	2,56	2,67	2,79	2,90	3,02	3,13	3,24	3,36	3,47	3,59	3,70	3,82	3,93	4,04	4,16	4,27	4,39	4,50
PROMETNI K.	0,247	0,277	0,307	0,336	0,366	0,396	0,426	0,455	0,485	0,515	0,545	0,574	0,604	0,634	0,664	0,693	0,723	0,753
K 2-1	130,0 0	131,4 1	132,8 2	134,2 4	135,6 5	137,0 6	138,4 7	139,8 8	141,2 9	142,7 1	144,1 2	145,5 3	146,9 4	148,3 5	149,7 6	151,1 8	152,5 9	154,0 0
K 2-2	4	4	4	4	4	5	5	5	5	5	6	6	6	6	6	7	7	7
K 2-3	100	103	106	109	112	115	118	121	124	126	129	132	135	138	141	144	147	150
K 2-4	0	2,94	5,88	8,82	11,76	14,71	17,65	20,59	23,53	26,47	29,41	32,35	35,29	38,24	41,18	44,12	47,06	50,00
K 2-5	2,99	3,08	3,17	3,26	3,35	3,43	3,52	3,61	3,70	3,79	3,88	3,97	4,06	4,14	4,23	4,32	4,41	4,50
K 2-6	2,59	2,70	2,81	2,93	3,04	3,15	3,26	3,38	3,49	3,60	3,71	3,83	3,94	4,05	4,16	4,28	4,39	4,50
K 2-7	2,68	2,79	2,89	3,00	3,11	3,22	3,32	3,43	3,54	3,64	3,75	3,86	3,96	4,07	4,18	4,29	4,39	4,50
K 2-8	2,34	2,47	2,59	2,72	2,85	2,98	3,10	3,23	3,36	3,48	3,61	3,74	3,86	3,99	4,12	4,25	4,37	4,50
K 2-9	1,69	1,86	2,02	2,19	2,35	2,52	2,68	2,85	3,01	3,18	3,34	3,51	3,67	3,84	4,00	4,17	4,33	4,50
OKOLJSKI K.	0,317	0,339	0,360	0,382	0,403	0,425	0,446	0,468	0,489	0,511	0,532	0,554	0,575	0,597	0,618	0,640	0,661	0,683
K 3-1	100,0 0	100,0 0	100,0 0	100,0 0	100,0 0	100,0 0	100,0 0	100,0 0	100,0 0	100,0 0	100,0 0	100,0 0	100,0 0	100,0 0	100,0 0	100,0 0	100,0 0	100,0 0
K 3-2	62,00	63,94	65,88	67,82	69,76	71,71	73,65	75,59	77,53	79,47	81,41	83,35	85,29	87,24	89,18	91,12	93,06	95,00
K 3-3	23	26	29	32	35	38	41	44	47	51	54	57	60	63	66	69	72	75
K 3-4	61	62	63	63	64	65	66	67	68	68	69	70	71	72	73	73	74	75
K 3-5	2,88	2,98	3,07	3,17	3,26	3,36	3,45	3,55	3,64	3,74	3,83	3,93	4,02	4,12	4,21	4,31	4,40	4,50
K 3-6	2,95	3,04	3,13	3,22	3,31	3,41	3,50	3,59	3,68	3,77	3,86	3,95	4,04	4,14	4,23	4,32	4,41	4,50
K 3-7	3,71	3,76	3,80	3,85	3,90	3,94	3,99	4,04	4,08	4,13	4,17	4,22	4,27	4,31	4,36	4,41	4,45	4,50

K 3-8	1,95	2,10	2,25	2,40	2,55	2,70	2,85	3,00	3,15	3,30	3,45	3,60	3,75	3,90	4,05	4,20	4,35	4,50
K 3-9	3,08	3,16	3,25	3,33	3,41	3,50	3,58	3,66	3,75	3,83	3,92	4,00	4,08	4,17	4,25	4,33	4,42	4,50
K 3-10	4,01	4,04	4,07	4,10	4,13	4,15	4,18	4,21	4,24	4,27	4,30	4,33	4,36	4,38	4,41	4,44	4,47	4,50
K 3-11	3,49	3,55	3,61	3,67	3,73	3,79	3,85	3,91	3,97	4,02	4,08	4,14	4,20	4,26	4,32	4,38	4,44	4,50
K 3-12	3,95	3,98	4,01	4,05	4,08	4,11	4,14	4,18	4,21	4,24	4,27	4,31	4,34	4,37	4,40	4,44	4,47	4,50
K 3-13	2,92	3,01	3,11	3,20	3,29	3,38	3,48	3,57	3,66	3,76	3,85	3,94	4,04	4,13	4,22	4,31	4,41	4,50
K 3-14	2,85	2,95	3,04	3,14	3,24	3,34	3,43	3,53	3,63	3,72	3,82	3,92	4,01	4,11	4,21	4,31	4,40	4,50
K. IZOBRAŽEVANJE	0,374	0,389	0,404	0,418	0,433	0,448	0,463	0,478	0,493	0,507	0,522	0,537	0,552	0,567	0,582	0,596	0,611	0,626
K 4-1	82	83	84	85	86	87	88	89	90	92	93	94	95	96	97	98	99	100
K 4-2	271	274	277	280	283	285	288	291	294	297	300	303	306	308	311	314	317	320
K 4-3	4,00	4,35	4,71	5,06	5,41	5,76	6,12	6,47	6,82	7,18	7,53	7,88	8,24	8,59	8,94	9,29	9,65	10,00
K 4-4	3,96	3,99	4,02	4,06	4,09	4,12	4,15	4,18	4,21	4,25	4,28	4,31	4,34	4,37	4,40	4,44	4,47	4,50
K 4-5	3,40	3,46	3,53	3,59	3,66	3,72	3,79	3,85	3,92	3,98	4,05	4,11	4,18	4,24	4,31	4,37	4,44	4,50
K 4-6	2,88	2,98	3,07	3,17	3,26	3,36	3,45	3,55	3,64	3,74	3,83	3,93	4,02	4,12	4,21	4,31	4,40	4,50
K 4-7	2,83	2,93	3,03	3,12	3,22	3,32	3,42	3,52	3,62	3,71	3,81	3,91	4,01	4,11	4,21	4,30	4,40	4,50
K 4-8	3,04	3,13	3,21	3,30	3,38	3,47	3,56	3,64	3,73	3,81	3,90	3,98	4,07	4,16	4,24	4,33	4,41	4,50
K.KAK. ŽIVLJENJA	0,307	0,330	0,352	0,375	0,398	0,421	0,443	0,466	0,489	0,511	0,534	0,557	0,579	0,602	0,625	0,648	0,670	0,693
K 5-1	29,00	29,94	30,88	31,82	32,76	33,71	34,65	35,59	36,53	37,47	38,41	39,35	40,29	41,24	42,18	43,12	44,06	45,00
K 5-2	0,82	0,98	1,14	1,29	1,45	1,61	1,77	1,92	2,08	2,24	2,40	2,55	2,71	2,87	3,03	3,18	3,34	3,50
K 5-3	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	0,8	0,9	0,9	0,9	0,9	1,0	1,0	1,0
K 5-4	0	3	6	9	12	15	18	21	24	26	29	32	35	38	41	44	47	50
K 5-5	3,30	3,37	3,44	3,51	3,58	3,65	3,72	3,79	3,86	3,94	4,01	4,08	4,15	4,22	4,29	4,36	4,43	4,50
K 5-6	3,21	3,29	3,36	3,44	3,51	3,59	3,67	3,74	3,82	3,89	3,97	4,04	4,12	4,20	4,27	4,35	4,42	4,50
K 5-7	2,49	2,61	2,73	2,84	2,96	3,08	3,20	3,32	3,44	3,55	3,67	3,79	3,91	4,03	4,15	4,26	4,38	4,50
K 5-8	2,58	2,69	2,81	2,92	3,03	3,14	3,26	3,37	3,48	3,60	3,71	3,82	3,94	4,05	4,16	4,27	4,39	4,50
K 5-9	2,92	3,01	3,11	3,20	3,29	3,38	3,48	3,57	3,66	3,76	3,85	3,94	4,04	4,13	4,22	4,31	4,41	4,50
K 5-10	2,78	2,88	2,98	3,08	3,18	3,29	3,39	3,49	3,59	3,69	3,79	3,89	3,99	4,10	4,20	4,30	4,40	4,50
K 5-11	3,20	3,28	3,35	3,43	3,51	3,58	3,66	3,74	3,81	3,89	3,96	4,04	4,12	4,19	4,27	4,35	4,42	4,50
K 5-12	3,82	3,86	3,90	3,94	3,98	4,02	4,06	4,10	4,14	4,18	4,22	4,26	4,30	4,34	4,38	4,42	4,46	4,50

